

Міністерство освіти і науки України
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВАСІЛЬКОВА ХРИСТИНА ЮРІЇВНА

УДК 351:659 (477)

(індекс)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ СПІВПРАЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
ТА УКРАЇНИ

ОП «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність 281 – «Публічне управління та адміністрування»

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник д.політ.н., проф., Остап'як В. І.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

д.держ.упр., проф., Лопушинський І. П.

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Рецензент

д.політ.н., проф., Дерев'янка С. М.

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Івано-Франківськ – 2024

АНОТАЦІЯ

Васількова Х. Шляхи посилення співпраці Європейського Союзу та України – Рукопис.

Магістерська робота за спеціальністю 281 "Публічне управління та адміністрування". Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Івано-Франківськ, 2024.

Магістерська робота присвячена аналізу сучасного стану співпраці між Україною та Європейським Союзом із метою розробки рекомендацій щодо її посилення. У роботі розглянуто основні аспекти двосторонніх відносин, включаючи політичний діалог, економічну інтеграцію, соціально-культурну взаємодію та безпекову співпрацю. Проведено детальний аналіз практик європейських країн та запропоновано науково обґрунтовані шляхи їх адаптації в умовах України.

У першому розділі досліджено історичні аспекти формування європейських інтеграційних об'єднань та етапи становлення співпраці між Україною та ЄС. Окрема увага приділена аналізу нормативно-правової бази, яка визначає основні напрями інтеграційних процесів.

Другий розділ присвячено аналізу поточного стану співпраці України та ЄС у ключових сферах: політичній, економічній, соціальній і культурній. Охарактеризовано інституційні механізми співпраці, такі як Рада асоціації, та досліджено їхню ефективність.

Третій розділ зосереджений на розробці практичних рекомендацій для поглиблення співпраці, включаючи інтеграцію у сферах інновацій, зеленої економіки, цифровізації, а також розвиток спільних програм у галузях культури, освіти та оборони. Запропоновані заходи спрямовані на зміцнення інституційного потенціалу України та гармонізацію її стандартів із нормами ЄС.

Ключові слова: Україна, Європейський Союз, інтеграція, політичний діалог, економічна співпраця, культурна взаємодія, безпека, рекомендації.

ANNOTATION

Vasilkova Kh. Ways to Strengthen Cooperation between the European Union and Ukraine – Manuscript.

Master's thesis in speciality 281 'Public management and administration'. Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. Ivano-Frankivsk, 2024.

The master's thesis is devoted to the analysis of the current state of cooperation between Ukraine and the European Union in order to develop recommendations for its strengthening. The work considers the main aspects of bilateral relations, including political dialogue, economic integration, socio-cultural interaction and security cooperation. A detailed analysis of the practices of European countries is carried out and scientifically substantiated ways of their adaptation in the conditions of Ukraine are proposed.

The first section examines the historical aspects of the formation of European integration associations and the stages of the formation of cooperation between Ukraine and the EU. Special attention is paid to the analysis of the regulatory framework, which determines the main directions of integration processes.

The second section is devoted to the analysis of the current state of cooperation between Ukraine and the EU in key areas: political, economic, social and cultural. Institutional mechanisms of cooperation, such as the Association Council, are characterized and their effectiveness is examined.

The third section focuses on the development of practical recommendations for deepening cooperation, including integration in the areas of innovation, green economy, digitalization, as well as the development of joint programs in the fields of culture, education and defense. The proposed measures are aimed at strengthening the institutional capacity of Ukraine and harmonizing its standards with EU norms.

Keywords: Ukraine, European Union, integration, political dialogue, economic cooperation, cultural interaction, security, recommendations.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПІВПРАЦІ МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА УКРАЇНОЮ.....	8
1.1 Становлення європейських інтеграційних об'єднань і їх права.....	8
1.2 Становлення співпраці між ЄС та Україною.....	20
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС.....	30
2.1 Політичний діалог та інституційна співпраця.....	30
2.2 Економічна співпраця.....	37
2.3 Соціальна та культурна взаємодія: програми та ініціативи.....	44
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС: НАПРЯМИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	52
3.1 Основні напрями посилення співпраці між Україною та ЄС.....	52
3.2 Практичні кроки для зміцнення економічної, безпекової та культурної співпраці.....	60
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Посилення співпраці між Україною та Європейським Союзом є одним із пріоритетів української зовнішньої політики та загальнонаціональної стратегії розвитку. Угода про асоціацію та зона вільної торгівлі створили основи для інтеграції України до європейського політичного, економічного та соціального простору. Однак процес європейської інтеграції стикається з численними викликами, включаючи вплив війни, необхідність реформування державних інституцій, забезпечення енергетичної безпеки та поглиблення економічної інтеграції. Зважаючи на важливість теми для подальшого розвитку України, дослідження шляхів посилення співпраці з ЄС є актуальним і науково значущим.

Обґрунтування вибору теми. Питання європейської інтеграції активно досліджується як українськими, так і європейськими науковцями. Серед авторів, які зробили суттєвий внесок у дослідження цієї тематики, варто відзначити Дудкевича В., який зосередив увагу на політичних і економічних суперечностях європейської інтеграції. Машталір Х. та Леськів С. аналізують євроінтеграційні процеси у контексті розбудови громадянського суспільства, що особливо актуально для України. Костенко А. у своїй монографії висвітлює роль громадянського суспільства у стимулюванні інтеграційного процесу. Полторацька О. та Кириченко А. досліджують стратегічні аспекти зовнішньоекономічної співпраці України з ЄС. Різник Н. розкриває економічні переваги та історичне підґрунтя євроінтеграції.

Попри наявність значної наукової бази, багато досліджень акцентують увагу на теоретичних аспектах або історичних етапах європейської інтеграції. Натомість практичні кроки реалізації політики євроінтеграції, зокрема в умовах військового конфлікту, залишаються недостатньо вивченими. Особливо це стосується впливу глобальних викликів, таких як війна та економічна нестабільність, на співпрацю між Україною та ЄС. Вибір теми

дослідження зумовлений потребою заповнити зазначені прогалини та запропонувати конкретні рекомендації для покращення співпраці в таких ключових сферах, як безпека, економіка, політичний діалог і культурні обміни.

Таким чином, обрана тема є актуальною з наукової та практичної точок зору, адже дозволяє виявити перспективи поглиблення співпраці між Україною та ЄС у сучасних умовах, а також розробити конкретні рекомендації для ефективної інтеграції.

Метою роботи є визначення основних напрямів та шляхів посилення співпраці між Україною та Європейським Союзом у сучасних умовах.

Завдання дослідження:

- дослідити історію створення європейських інтеграційних об'єднань;
- проаналізувати правові основи співпраці ЄС та України;
- оцінити політичний діалог та інституційну співпрацю;
- дослідити економічну співпрацю, зокрема торгівлю, інвестиції, енергетику;
- розглянути соціальну та культурну взаємодію;
- визначити основні напрями посилення співпраці між Україною та ЄС;
- визначити практичні кроки для зміцнення економічної, безпекової та культурної співпраці.

Об'єктом дослідження є співпраця України та Європейського Союзу.

Предметом є механізми, напрями та проблеми поглиблення співпраці в умовах сучасних викликів.

Для досягнення поставленої мети дослідження застосовано низку загальнонаукових і спеціальних **методів**. Аналітичний метод використано для опрацювання наукових джерел, нормативних актів та документів, що стосуються співпраці між Україною та Європейським Союзом. Порівняльний метод дозволив провести аналіз досвіду інших країн, які успішно співпрацюють з ЄС, та виявити ефективні підходи, що можуть бути адаптовані до українських реалій. Системний підхід забезпечив комплексний аналіз

структурних змін у співпраці між Україною та ЄС, що дало змогу оцінити взаємозв'язки між політичними, економічними та соціальними аспектами співробітництва. Прогностичний метод використано для розробки рекомендацій та прогнозів щодо подальшого розвитку відносин між Україною та ЄС, враховуючи сучасні виклики та перспективи інтеграції.

Наукова новизна отриманих результатів. У роботі запропоновано практичні рекомендації щодо посилення співпраці України з ЄС в умовах воєнних і економічних викликів, зокрема в аспектах безпеки, енергетики, культурних обмінів і реформування державного управління.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження виконане в межах загальнонаціональної програми інтеграції України до ЄС.

Практичне значення результатів. Результати дослідження можуть бути використані органами державної влади, міжнародними організаціями та науковими установами для вдосконалення стратегій співпраці між Україною та ЄС. Рекомендації можуть знайти практичне застосування у розробці програм реформ та міжнародних проєктів.

Структура роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 77 сторінок. Список використаних джерел налічує 62 найменувань, у тому числі іноземними мовами.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СПІВПРАЦІ МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА УКРАЇНОЮ

1.1 Становлення європейських інтеграційних об'єднань і їх права

Становлення європейських інтеграційних об'єднань є унікальним історичним і політичним процесом, який став відповіддю на виклики ХХ століття, зокрема, на потребу забезпечення миру, стабільності та економічного процвітання на європейському континенті. Європейська інтеграція формувалася поступово, через створення міжурядових і наднаціональних об'єднань, які з часом трансформувалися у складну систему взаємодії держав-членів.

Правова система Європейського Союзу пройшла тривалий етап становлення, що збігається з розвитком самого інтеграційного об'єднання. Цей процес є динамічним і постійно вдосконалюється. Першим кроком до формування сучасного ЄС стало створення Європейського об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС). Відповідний договір, відомий як Паризький договір або Договір Шумана, був підписаний 18 квітня 1951 року у Парижі. Його учасниками стали шість західноєвропейських країн: Бельгія, Франція, ФРН, Італія, Люксембург та Нідерланди¹. Договір заклав фундамент для подальшої європейської інтеграції і вважається історичним прецедентом, що передував створенню сучасного ЄС.

Паризький договір мав на меті об'єднання управління ключовими галузями економіки, а саме вугільною та сталеливарною промисловістю, які були стратегічно важливими для військово-промислового комплексу. Передача значних повноважень новоствореним наднаціональним інституціям мала запобігти можливості нових військових конфліктів між країнами Західної

---

¹ Treaty establishing the European Coal and Steel Community, 1951. URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11951K:EN:PDF> (дата звернення: 03.10.2024)

Європи. Створення спільного ринку для вугілля та сталі мало сприяти економічному розвитку і підтримувати мирне співробітництво між країнами-учасницями.

Ідея створення ЄОВС виникла в контексті необхідності посилення співпраці між Францією та Німеччиною, які після Другої світової війни прагнули уникнути повторення збройних конфліктів і стабілізувати економіку. Крім того, об'єднання вугільно-сталевої промисловості сприяло відновленню довіри між державами-учасницями і стало першим практичним кроком у створенні європейського спільного ринку. Таким чином, Паризький договір не лише вирішував економічні проблеми, але й формував нову модель міждержавної співпраці, засновану на принципах спільного управління і взаємної відповідальності.

Договір про заснування Європейського співтовариства вугілля та сталі визначав основи регулювання вугільної та сталевої промисловості держав-учасниць, ставши фундаментальним нормативним актом у цій сфері. У документі були передбачені два основні механізми регулювання: централізований контроль і заходи стимулювання. Централізований контроль охоплював встановлення цін на продукцію вугільно-сталевої галузі, контроль за обсягами державної підтримки, регулювання виробничих обсягів, транспортних тарифів і виробничої структури. Такий механізм сприяв стабілізації ринку та запобіганню можливим дисбалансам у функціонуванні галузі².

Поряд із цим договір передбачав механізми стимулювання інвестицій у галузі. Європейське співтовариство вугілля та сталі запроваджувало інструменти підтримки, спрямовані на заохочення інвесторів до розвитку вугільної та сталеливарної промисловості, шляхом надання фінансових пільг та інших форм сприяння. Крім того, документ містив положення, спрямовані на боротьбу з дискримінаційними і обмежувальними торговельними

---

² Treaty on European Union (TEU) / Maastricht Treaty, 1992. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EN> (дата звернення: 03.10.2024)

практиками, що перешкоджали вільному переміщенню товарів у межах співтовариства.

Основними структурними елементами, закріпленими в договорі, були: створення Верховної влади Європейського Співтовариства вугілля та сталі, яка складалася з таких органів, як Спільна Асамблея (законодавчий орган), Рада Міністрів (виконавчий орган) та Високий представник (адміністративний орган); утворення спільного ринку для вугілля та сталі, що передбачало ліквідацію митних бар'єрів та обмежень між країнами-учасницями; впровадження єдиної політики в питаннях ціноутворення, обсягів виробництва, технічних стандартів та соціально-трудових умов.

Договір про ЄСВС діяв протягом 50 років, завершивши свою дію у 2002 році. Його положення були поступово інтегровані у ширшу правову систему, встановлену Договором про Європейський Союз (Маастрихтський договір) 1992 року. Попри припинення, договір про ЄСВС залишається важливим історичним етапом у процесі європейської інтеграції. Він створив базу для економічного та політичного співробітництва, заклавши фундамент для подальшого формування Європейського Союзу.

Європейське економічне співтовариство (ЄЕС) було створено в результаті укладення Римських договорів 25 березня 1957 року, які стали фундаментальним кроком у розвитку європейської інтеграції. Це співтовариство стало одним із трьох основних інституційних стовпів Європейського Співтовариства і мало на меті поглиблення економічної співпраці між країнами-учасницями шляхом створення спільного ринку. Основними завданнями ЄЕС були ліквідація тарифних і нетарифних обмежень на торгівлю між державами-учасницями, формування єдиної торговельної політики, стимулювання економічного зростання та сприяння взаємній підтримці у сфері економічного розвитку³.

---

³ THE TREATY OF ROME, 1957. URL:https://ec.europa.eu/archives/emu_history/documents/treaties/rometreaty2.pdf (дата звернення: 03.10.2024)

Засадничою концепцією ЄЕС стало створення спільного ринку, який забезпечував вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили між країнами-учасницями. Це сприяло зниженню бар'єрів у торгівлі, стимулюванню конкуренції, розширенню вибору для споживачів і прискоренню економічного зростання. ЄЕС також запровадило єдину торговельну політику, яка дозволяла державам-учасникам виступати єдиним фронтом у міжнародних переговорах і укладати угоди про взаємну торгівлю з третіми країнами. Крім того, ЄЕС забезпечувало координацію економічної політики серед країн-учасниць. Цей процес передбачав обговорення та узгодження ключових питань у сфері фінансової, фіскальної, соціальної політики та політики зайнятості.

Процес становлення Європейського економічного співтовариства став ключовою віхою у формуванні Європейського Союзу. Засноване у 1957 році внаслідок підписання Римських договорів, ЄЕС забезпечило фундамент для економічної інтеграції, зняття бар'єрів у торгівлі та створення спільного ринку. У 1992 році, завдяки Маастрихтському договору, ЄЕС трансформувалося в Європейський Союз, який став політичним і економічним об'єднанням із розширеними повноваженнями. Зокрема, ЄС охопив сфери спільної валютної політики, зовнішньої політики, правосуддя та внутрішніх справ, а також співробітництво в питаннях безпеки та міграції.

Маастрихтський договір став точкою відліку для подальших реформ, зокрема ратифікації Амстердамських домовленостей 1997 року. Вони надали Європейському співтовариству нові повноваження у сфері зайнятості, забезпечили координацію соціально-трудова політик та створили умови для ефективного регулювання ринку праці. Значним досягненням стало розширення компетенцій Європейського парламенту, що сприяло демократичній легітимності ухвалення рішень. Амстердамські домовленості також вдосконалили процес прийняття рішень у Раді ЄС шляхом розширення голосування більшістю.

Подальший розвиток інтеграції закріпив Лісабонський договір 2007 року, який набув чинності у 2009 році. Він реформував інституційну структуру ЄС, розширив повноваження Європейського парламенту, національних парламентів та запровадив нові інструменти для координації політики між державами-членами. Договір закріпив посаду Верховного представника з питань закордонної політики та безпеки, сприяв посиленню зовнішньої політики ЄС і створив основи для більшої єдності в міжнародних питаннях⁴.

Європейська інтеграція стала процесом поступового розширення сфер співробітництва, зміцнення інституцій та адаптації до сучасних викликів. Внесені зміни сприяли економічній стабільності, підвищенню рівня зайнятості, демократизації процесу ухвалення рішень і зміцненню позицій ЄС у глобальному контексті. Сучасний Європейський Союз продовжує вдосконалювати свою структуру, відповідати на виклики часу та посилювати інтеграційні зв'язки між країнами-членами.

Залучення нових держав-членів з різними історичними, культурними та політичними традиціями створює широку та різноманітну спільноту, яка спрямована на зміцнення миру, стабільності та добробуту в регіоні. Основна мета процесу розширення полягає у посиленні європейської інтеграції та забезпеченні процвітання через розширення співпраці між країнами. Аналіз історичних етапів цього процесу дозволяє краще зрозуміти його значення, а також виклики та перспективи подальшого розширення.

Можливість розширення Європейських Співтовариств була закладена ще в установчих договорах, зокрема в Римському договорі 1957 року, який заснував Європейське Економічне Співтовариство. Подальші зміни до договорів, включаючи Лісабонський договір 2007 року, закріпили положення щодо процедури та критеріїв прийняття нових членів. Протягом кількох

---

⁴ THE TREATY OF ROME, 1957. URL:https://ec.europa.eu/archives/emu_history/documents/treaties/rometreaty2.pdf (дата звернення: 03.10.2024)

десятиліть розширення ЄС було мотивоване різними факторами, зокрема політичними, економічними, безпековими та ціннісними⁵.

П'ять ключових етапів розширення стали відображенням еволюції підходів до прийняття нових членів. На початкових етапах розширення було зосереджено на створенні спільного ринку та зміцненні економічних зв'язків. Згодом акцент змістився на політичну інтеграцію, забезпечення демократичних цінностей, прав людини та верховенства права. Критерії, встановлені для вступу нових країн, поступово уточнювалися та розширювалися, включаючи як економічні, так і політичні вимоги.

Розвиток ЄС як інтеграційного об'єднання відбувався поетапно, з чітким визначенням пріоритетів та створенням необхідних механізмів для їх реалізації. Від самого початку європейські лідери намагалися зосередитися на довгострокових інтересах регіону, залишаючи осторонь національні розбіжності. Досягнення компромісу було одним із головних принципів ухвалення рішень, що сприяло зміцненню єдності в об'єднанні. Водночас специфічні інтереси окремих держав-членів часто враховувалися шляхом коригування підходів до інтеграції, що дозволило подолати перешкоди на шляху до спільної мети.

Розширення Європейського Союзу стало важливим кроком у зміцненні європейської єдності. Воно продемонструвало здатність ЄС адаптуватися до нових умов, враховувати різноманітність і забезпечувати поступовий прогрес у досягненні інтеграційних цілей, процес продовжує залишатися важливим фактором європейської політики, сприяючи стабільності, процвітанню та єдності на континенті.

18 квітня 1951 року було підписано договір між Західною Німеччиною, Францією, Італією, Бельгією, Нідерландами та Люксембургом про створення Європейського об'єднання вугілля та сталі, а в 1957 році ці країни уклали

---

⁵ Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення: збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 75-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 8 грудня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. 148 с.

Римську угоду, яка заснувала Європейське економічне співтовариство. Інтеграційні процеси в Західній Європі після завершення Другої світової війни були зумовлені низкою ключових чинників.

По-перше, необхідність запобігання новим масштабним конфліктам виникла як наслідок жорстоких військових дій, які охопили континент і спричинили величезні втрати. Мета вимагала створення механізмів співробітництва та взаємодії між європейськими державами.

По-друге, значні руйнування інфраструктури під час війни фактично паралізували фінансово-економічну діяльність у багатьох країнах Європи. Економічне відновлення стало пріоритетом для урядів, які прагнули подолати наслідки війни, відновити продуктивні сектори економіки та повернути втрачені позиції на світовій арені. Падіння колоніальних імперій і відставання від світових економічних лідерів викликало прагнення до реформ і модернізації.

По-третє, на тлі зростання впливу США та Радянського Союзу, Європа прагнула створити власну силу, здатну протистояти геополітичному домінуванню двох наддержав. Формування європейських інтеграційних об'єднань стало важливим кроком у цьому напрямку, адже дозволило створити спільний економічний і політичний фронт⁶.

Країни-засновники Європейських Співтовариств утворили так зване "інтеграційне ядро", яке сприяло економічному зростанню, стабілізації регіональної політики та зменшенню впливу економічних і енергетичних криз. Завдяки цьому було закладено основу для подальшого розширення інтеграції та формування спільної європейської спільноти.

Перші кроки у напрямку поглиблення європейської інтеграції охоплювали обмежену кількість країн, зосереджених на території Західної Європи. Економічна політика країн-учасниць базувалася на принципах колективного протекціонізму, що сприяло формуванню одного з

---

⁶ Толстов С. Процеси розширення ЄС в історичній ретроспективі. Наукове видання Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015.С.118–136.

найпотужніших економічних центрів у світовій системі. Завдяки цьому підприємства країн-учасниць стали конкурентоспроможними на міжнародному ринку, здатними протистояти американським транснаціональним корпораціям. Економічні досягнення Європейських Спільнот заклали основу для політичного зміцнення країн-членів, що проявилось у створенні спільних інституцій та розвитку єдиної зовнішньої політики і політики безпеки.

Прогресивне поглиблення інтеграційних процесів сприяло досягненню початкових цілей створення Європейських Спільнот, водночас закладаючи підґрунтя для їхнього територіального розширення та поступового формування Європейського Союзу⁷.

Історичне рішення про одночасне поглиблення інтеграції та розширення складу країн-членів було ухвалено на зустрічі у Гаазі в грудні 1969 року. Воно збіглося у часі із завершенням створення спільного ринку шістьма засновниками Європейських Спільнот: Францією, Німеччиною, Італією, Бельгією, Нідерландами та Люксембургом. Відтоді Європейський Союз пройшов через сім послідовних етапів розширення⁸.

Перший етап розширення розпочався у 1961 році із подання Великою Британією заявки на вступ до Європейського економічного співтовариства, а також аналогічних заявок від Данії та Ірландії. Попри це, вступ Великої Британії було відкладено через опір Франції, зокрема її президента Шарля де Голля, який сумнівався в намірах Британії та підозрював її в спробі послабити співтовариство зсередини. У 1973 році, після подолання політичних розбіжностей, до Європейських Співтовариств приєдналися Велика Британія, Данія та Ірландія. У результаті чисельність населення об'єднання зросла на 33,4%, а сукупний ВВП збільшився на 32,21%⁹. Це стало важливим кроком для

---

⁷ Там само

⁸ Матюшенко І. Ю. М 35 Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник. Харків. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 504 с.

⁹ Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти: монографія / за ред. М.О. Баймуратова. Київ: Логос, 2010. С.428.

посилення економічної взаємодії між країнами-членами та вирівнювання показників економічного розвитку.

Другий етап розширення відбувся у 1981 році, коли до спільноти приєдналася Греція. Приєднання мало стратегічне значення, адже підтвердило прагнення Європейського співтовариства до інтеграції нових держав із перехідною економікою. Завдяки цьому розширенню кількість населення спільноти зросла на 3,7%, а ВВП – на 2,3%. Етап розширення засвідчив здатність Європейської спільноти адаптуватися до нових викликів і продовжувати інтеграційний процес у регіоні¹⁰.

Третій етап розширення розпочався у 1986 році із вступом до спільноти Іспанії та Португалії. Це стало свідченням ефективності політичної та економічної трансформації цих країн від авторитаризму до демократії. Завдяки цьому етапу чисельність населення Європейської спільноти зросла на 17,5%, а сукупний ВВП – на 11,3%. Вступ Іспанії та Португалії став не лише географічним розширенням ЄС, але й підкреслив поширення європейських демократичних цінностей на Піренейський півострів¹¹.

Четвертий етап розширення відбувся у 1995 році, коли до ЄС приєдналися Австрія, Фінляндія та Швеція. Розширення стало першим, яке охопило країни Північної Європи, що раніше не брали участі в інтеграційних процесах. Унаслідок цього кількість населення ЄС зросла на 6,3%, а ВВП – на 6,5%. Вступ нових країн додав спільноті нові ресурси, розширив ринки та створив умови для активнішої співпраці в галузі економіки, екології та соціальної політики. Етап розширення сприяв зближенню ЄС із країнами Центральної та Східної Європи, що мало важливе значення для демократизації та економічного розвитку регіону¹².

Наступні етапи розширення Європейського Союзу, які охопили період з 2004 по 2007 роки, стали найбільшими за кількістю нових членів. За цей час

---

¹⁰ Волошин Ю.О., Муравйов В.В., Мушак Н.Б. Вступ до права Європейського Союзу. Одеса: Фенікс. 2021

¹¹ Там само

¹² Резніков В.В. Державна політика у сфері європейської інтеграції України: теорія, методологія, практика: монографія / В.В. Резніков – Харків : «Діса плюс», 2020. - 364 с.

до ЄС приєдналися Чехія, Естонія, Латвія, Литва, Угорщина, Польща, Словаччина, Словенія, Мальта та Кіпр. Це розширення мало значний геополітичний та історичний вплив, сприяючи зближенню Східної та Західної Європи. Приєднання країн Центральної та Східної Європи стало визнанням їхніх реформ у політичній, економічній та правовій сферах. Вступ нових членів розширив внутрішній ринок, сприяв зміцненню економічних зв'язків і вирівнюванню рівнів розвитку в різних регіонах ЄС. Крім того, розширення допомогло зміцнити демократичні інституції, правову державу та захист прав людини, забезпечуючи стабільність і мир у Європі. Внаслідок цього населення ЄС зросло до 456,5 мільйонів осіб, хоча середній рівень ВВП на душу населення знизився з 21,5 до 19,8 тисяч доларів США¹³.

Шостий етап розширення відбувся у 2007 році, коли до ЄС приєдналися Болгарія та Румунія. Цей крок розширив межі ЄС на південний схід, додавши значні території та нове населення. У той час обсяг ВВП на душу населення в цих країнах складав лише 33% від середнього показника ЄС, що свідчило про економічні виклики, які постали перед новими членами. Водночас це розширення сприяло інтеграції нових держав у спільний ринок, посиленню їх економічного потенціалу та забезпеченню стабільності в регіоні.

Останній етап розширення ЄС відбувся 1 липня 2013 року з приєднанням Хорватії. Ця подія стала важливим кроком для Хорватії, яка розпочала євроінтеграційний шлях у 2005 році. Вступ Хорватії став результатом успішного проведення реформ, спрямованих на досягнення європейських стандартів у політичній, економічній та правовій сферах. Приєднання країни розширило вплив ЄС на Балканах, сприяло стабілізації регіону та забезпечило нові можливості для економічного зростання, зокрема через доступ до внутрішнього ринку ЄС і збільшення зовнішньої торгівлі.

Зі вступом Болгарії, Румунії та Хорватії населення ЄС зросло до 504,3 мільйона осіб, а територія об'єднання збільшилася на 34%. Загалом, ці

---

¹³ Deutsche Welle. Розширення у важкі часи: приєднання Хорватії до Євросоюзу – DW – 29.06.2013. *dw.com*. URL: <https://www.dw.com/uk/розширення-у-важкі-часи-приєднання-хорватії-до-єс/a-16914050> (дата звернення: 07.12.2024).

розширення посилили геополітичний вплив ЄС, підвищили його економічну вагу та створили умови для подальшого поглиблення інтеграції. Водночас вони заклали основи для збереження стабільності, миру та співробітництва в Європі, адаптуючи ЄС до викликів сучасного глобалізованого світу.

31 січня 2020 року стало знаковою датою в історії Європейського Союзу – цього дня Велика Британія офіційно припинила своє членство в ЄС, завершивши процес, відомий як Brexit. Це стало результатом референдуму, проведеного 23 червня 2016 року, на якому 51,9% громадян Великої Британії проголосували за вихід із ЄС. Brexit був першим випадком в історії Європейського Союзу, коли держава-член вирішила залишити організацію, що мало значні політичні, економічні та соціальні наслідки¹⁴.

Основними причинами, які привели до цього рішення, стали складне питання суверенітету, імміграційна політика, розподіл коштів між Великою Британією та ЄС, а також скептичне ставлення частини британського суспільства до європейської інтеграції. Кампанія за вихід із ЄС підкреслювала необхідність відновлення повного контролю над законодавством, кордонами та економічною політикою країни.

Процес виходу тривав майже чотири роки. Він включав складні переговори між Великою Британією та Європейським Союзом щодо умов виходу та майбутніх відносин. Одним із ключових документів, які регулювали вихід, стала Угода про вихід, підписана обома сторонами. Угода охоплювала питання прав громадян, фінансових зобов'язань Великої Британії перед ЄС, прикордонного режиму між Ірландією та Північною Ірландією, а також перехідного періоду.

Перехідний період тривав до 31 грудня 2020 року, протягом якого Велика Британія залишалася частиною єдиного ринку та митного союзу ЄС. Це дозволило уникнути різких змін у торгівлі та інших сферах співробітництва. Однак після завершення перехідного періоду обидві сторони

---

¹⁴ Європейська правда. День Brexit: Велика Британія 31 січня виходить з Євросоюзу. *Європейська правда*. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2020/01/31/7105815/> (дата звернення: 07.12.2024).

перейшли до нових умов співпраці, визначених Угодою про торгівлю та співробітництво, яка набрала чинності 1 січня 2021 року.

Економічні наслідки виходу Великої Британії з ЄС були багатогранними. З одного боку, Brexit дозволив країні відновити контроль над своїми торговельними угодами, кордонами та економічною політикою. З іншого боку, він створив нові бар'єри для торгівлі з ЄС, який залишився найбільшим торговельним партнером Великої Британії. Водночас Brexit мав вплив і на єдність Сполученого Королівства, оскільки Шотландія та Північна Ірландія демонстрували більшу прихильність до збереження членства в ЄС.

Політичний ефект Brexit вийшов далеко за межі Великої Британії, ставши викликом для ЄС. Вихід одного з найбільших членів змусив ЄС переглянути свої підходи до інтеграції, солідарності та управління. Однак процес Brexit також показав стійкість ЄС і його здатність адаптуватися до змін, зберігаючи основні принципи співпраці між країнами-членами.

Таким чином, становлення європейських інтеграційних об'єднань є складним і динамічним процесом, що охоплює кілька десятиліть та характеризується поступовим розширенням сфер співробітництва і вдосконаленням правової бази. Починаючи з Паризького договору 1951 року, що заснував Європейське об'єднання вугілля та сталі, і Римських договорів 1957 року, які започаткували Європейське економічне співтовариство, європейська інтеграція мала на меті не лише економічне зростання, але й забезпечення миру, стабільності та уникнення нових збройних конфліктів. Визначальним фактором успішності інтеграції стало поєднання економічних, політичних і соціальних механізмів, які забезпечували ефективну взаємодію між країнами-членами.

Розширення ЄС, що відбувалося у кілька етапів, сприяло не лише збільшенню території та населення спільноти, але й поглибленню інтеграційних процесів. Кожен новий етап вступу нових членів підтверджував здатність ЄС адаптуватися до змін і створювати сприятливі умови для економічного розвитку, демократичних реформ і соціальної стабільності.

Попри виклики, пов'язані з розширенням і виходом Великої Британії з ЄС у 2020 році, Європейський Союз продовжує відігравати ключову роль у забезпеченні глобальної стабільності, економічної взаємодії та підтримці демократичних цінностей, що підтверджує його значущість у сучасному міжнародному порядку.

1.2 Становлення співпраці між ЄС та Україною

Відносини між Україною та Європейським Союзом розпочалися у грудні 1991 року, коли Міністр закордонних справ Нідерландів, як представник країни-голови ЄС на той час, офіційно визнав незалежність України у спеціальному зверненні, що стало важливим дипломатичним кроком, що визначив початок офіційних зв'язків між Україною та ЄС, закладаючи підґрунтя для майбутньої співпраці¹⁵.

Копенгагенські критерії, схвалені на засіданні Європейської Ради у червні 1993 року в столиці Данії, визначають основні вимоги до держав-кандидатів на вступ до ЄС. Метою цих критеріїв є адаптація держав-кандидатів до стандартів Європейського Союзу через впровадження та практичне застосування правових норм і стандартів Спільноти у національному законодавстві. Критерії поділяються на чотири основні групи, кожна з яких містить детальні субкритерії, які регулюють політичні, економічні, адміністративні та правові аспекти інтеграції. Окрім того, існують критерії конвергенції, які забезпечують умови для приєднання держав-членів до третього етапу Економічного та монетарного союзу.

Політичний критерій передбачає такі ключові вимоги:

- забезпечення демократичних виборів на всіх рівнях: парламентських, президентських, а також виборів до місцевих органів влади;
- розбудова демократичних інституцій, сприяння діяльності неурядових організацій і незалежних засобів масової інформації;

---

¹⁵ Історія становлення відносин Україна-ЄС. *Центральне міжрегіональне управління Міністерства юстиції* (м. Київ). URL: https://centraljust.gov.ua/ndd/european_integration/eu-ukraine_relations/istoriya-stanovlennya-vidnosin-ukraina-es (дата звернення: 24.10.2024).

- ухвалення законодавства для захисту прав національних меншин, створення інституцій для моніторингу виконання цих норм;
- посилення боротьби з корупцією та злочинністю, розроблення дієвих механізмів правового забезпечення;
- реформування органів юстиції та внутрішніх справ, гарантування незалежності судової системи та підвищення ефективності судів;
- забезпечення захисту основоположних прав і свобод людини¹⁶.

Критерії Копенгагенської Ради стали важливим інструментом для уніфікації стандартів держав-кандидатів із нормами ЄС, сприяючи впровадженню демократичних реформ і підвищенню рівня правової культури у країнах, що прагнуть приєднатися до Спільноти. Їхня імплементація є необхідною умовою для євроінтеграції України, що передбачає поступове зближення із ЄС у політичному, економічному та правовому аспектах.

Економічний критерій є важливим елементом Копенгагенських вимог, що визначають готовність країни-кандидата до вступу в Європейський Союз. Основною умовою є існування стабільної ринкової економіки, яка функціонує на основі вільної конкуренції, забезпечення балансу між попитом і пропозицією, а також ефективне регулювання економічних процесів. Умова стабільності включає досягнення макроекономічних показників, таких як стабілізація цін, контроль за державними фінансами та зовнішнім сальдо.

Лібералізація торгівлі є ключовим аспектом економічної інтеграції, спрямованої на усунення бар'єрів для торгівлі товарами та послугами. Важливим фактором є відсутність обмежень для виходу підприємств на ринок, зокрема щодо створення нових компаній або процедур банкрутства. Розвинена правова база, яка регулює права власності, забезпечує виконання контрактів і гарантує дотримання законів, створює стабільне середовище для ведення бізнесу.

---

¹⁶ Українці назвали головні перешкоди до євроінтеграції. УКРІНФОРМ : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2495901-ukraincinazvaligolovni-pereskodi-dla-evrointegracii.html> (дата звернення: 21.10.2024).

Макроекономічна стабільність передбачає досягнення балансу державного бюджету, низького рівня інфляції та контрольованого рівня зовнішнього боргу. Узгодженість економічної політики на рівні уряду та приватного сектору сприяє передбачуваності та довірі інвесторів. Розвинута фінансова система забезпечує ефективний розподіл капіталу та стимулює інвестиції в ключові сектори економіки.

Наявність сучасної інфраструктури, включаючи енергетичні, транспортні та телекомунікаційні мережі, є базовою вимогою для забезпечення конкурентоспроможності. Сфера освіти та наукових досліджень повинна відповідати сучасним стандартам, забезпечуючи високий рівень підготовки кадрів і інноваційний розвиток. Частка малих і середніх підприємств у структурі економіки має свідчити про гнучкість ринку та здатність адаптуватися до змін.

Торгова інтеграція з ЄС оцінюється через рівень і обсяг торгівлі, а також структуру експортно-імпорتنих операцій. Економічна співпраця з країнами-членами має бути достатньо розвинутою, щоб забезпечити плавний перехід до європейських стандартів. Високий рівень торговельної інтеграції демонструє готовність держави до участі у спільному ринку ЄС, а також до адаптації до єдиної економічної політики¹⁷.

Виконання критеріїв членства в Європейському Союзі є одним із найскладніших завдань для країн-кандидатів. Усього передбачено 31 критерій, кожен з яких відповідає одному з розділів *acquis communautaire* (спільного правового доробку Європейського Союзу). Розділи охоплюють ключові сфери політичного, економічного, соціального та правового життя.

Серед основних сфер, регламентованих *acquis communautaire*, є вільне переміщення капіталу, послуг, товарів і робочої сили, що створює основу для функціонування спільного ринку. Інші критерії стосуються таких напрямів, як сільське і рибне господарство, податкова і транспортна політика,

---

¹⁷ Гуменюк В.В. Гармонізація та уніфікація законодавства України відповідно до стандартів Європейського Союзу. Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса. 15 трав. 2020 р. Одеса : Гельветика, 2020. С. 74-76

законодавство про підприємства, енергетика, соціальна політика, зайнятість, а також конкурентна політика.

Освіта, дослідницька діяльність, захист прав споживачів, охорона здоров'я, екологія та регіональна політика є ключовими напрямками, що забезпечують соціально-економічний розвиток країн-кандидатів. Політика в галузі телекомунікацій, аудіовізуального сектору та захист прав інтелектуальної власності відповідає сучасним викликам інформаційного суспільства.

Критерії також включають аспекти зовнішньої політики, юстиції, внутрішніх справ, митного союзу, зовнішньої торгівлі та спільної політики безпеки, що сприяє гармонізації державного управління з європейськими стандартами. Особливу увагу приділено фінансовому контролю, відповідності промислових стандартів, бюджету та іншим механізмам економічного управління¹⁸.

Виконання цих критеріїв є не лише технічно складним процесом, але й вимагає значних зусиль для адаптації національного законодавства, інституцій та політики до стандартів ЄС, забезпечуючи стабільний і сталий розвиток країни-кандидата.

Україна належить до ключових держав Східної Європи, відіграючи важливу роль у процесах європейської інтеграції. Завдяки підтримці Польщі, Україна є учасником програми «Східне партнерство», започаткованої у травні 2009 року на Празькому саміті. Програма спрямована на зміцнення співпраці між Європейським Союзом та країнами Східної Європи, зокрема Азербайджаном, Вірменією, Грузією, Молдовою, а раніше й Білоруссю.

Метою програми є оновлення договірно-правової бази, що регулює відносини східних сусідів з ЄС, шляхом заміни чинних угод про партнерство та співробітництво на угоди про асоціацію. Програма включає створення поглиблених зон вільної торгівлі, спрощення візового режиму та перехід до

---

¹⁸ Емерсон М., Мовчан В. Поглиблення відносин між ЄС та Україною: що, чому і як? Вид. 2-ге. Київ – Брюссель, 2018. 276 с.

політичної асоціації та економічної інтеграції. Угода відкриває нові можливості для бізнесу країн-учасниць, сприяючи їхній інтеграції до європейських економічних структур¹⁹.

З 1 січня 2016 року набрала чинності угода про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС, яка є частиною Угоди про асоціацію. Основні положення щодо торгівлі викладені в розділі IV Угоди, що охоплює питання регулювання торгівлі. Зона вільної торгівлі передбачає скасування або значне зниження митних зборів і кількісних обмежень у взаємній торгівлі. Угода сприяє інтеграції української економіки до європейського ринку, забезпечуючи стимул для розвитку вітчизняних підприємств та їх адаптації до стандартів ЄС²⁰.

Згідно зі статтею 467 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, створено Парламентський комітет асоціації (ПКА), який виконує функцію двостороннього парламентського діалогу. ПКА є платформою для співпраці між депутатами Верховної Ради України та Європейського парламенту. Основними завданнями цього органу є обробка запитів до Ради асоціації щодо виконання положень угоди, надання рекомендацій, створення підкомітетів та інформування про ухвалені рішення. Значним кроком у зміцненні взаємодії стало підписання Меморандуму про взаєморозуміння між Верховною Радою України та Європейським парламентом 3 липня 2015 року. Документ визначив рамки підтримки реформ і підвищення інституційної спроможності українського парламенту відповідно до пріоритетів Угоди про асоціацію²¹.

Одним із напрямків співпраці є галузь юстиції, свободи та безпеки, що регулюється окремими документами. План дій Україна – ЄС, затверджений у 2007 році, визначає 15 напрямків, включаючи боротьбу зі злочинністю, тероризмом, корупцією, торгівлею людьми, а також управління міграційними

---

¹⁹ Допомога ЄС Україні European Commission : веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eusolidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine_uk (дата звернення: 03.11.2024)

²⁰ Hamulczuk M., Sica E. Searching for market integration: Evidence from Ukrainian and European Union rapeseed markets. Vol. 87. 2019

²¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 07.12.2024).

процесами й кордонами. Щороку здійснюється моніторинг виконання спільних заходів, закріплених у Плані-графіку. Важливою ініціативою стала лібералізація візового режиму, розпочата на Паризькому саміті у вересні 2008 року. У 2010 році був оприлюднений План дій щодо візового режиму, який базувався на досвіді балканських країн. Документ, поділений на чотири блоки, охоплює безпеку документів, боротьбу з нелегальною міграцією, забезпечення громадського порядку та захист прав людини. Ініціатива стала важливим кроком у процесі європейської інтеграції України, сприяючи подальшій гармонізації законодавства та стандартів із нормами ЄС.

У червні 2014 р. Рада ЄС із закордонних справ оприлюднила рішення про закінчення виконання нашою державою першого і поступовий перехід до другого етапу Плану дій щодо спрощення європейського візового режиму для України.

У березні 2014 року українські прагнення до європейської інтеграції зазнали серйозних викликів через агресивні дії росії, які призвели до окупації та анексії Кримського півострова. У відповідь на ці події українська сторона звернулася до Європейського Союзу з пропозицією розгорнути спостережну місію в рамках Спільної політики безпеки та оборони (СПБО). Ця ініціатива отримала підтримку з боку ЄС, що сприяло розвитку нових форматів співпраці в сфері безпеки²².

20 березня 2014 року Європейська Рада ухвалила висновки щодо ситуації в Україні, в яких висловлювалася підтримка ініціатив щодо посилення ролі ОБСЄ у врегулюванні конфлікту. Подальші кроки включали створення Консультативної місії Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (EUAM Ukraine), рішення про що було ухвалено Радою ЄС 22 липня 2014 року. Основне завдання цієї місії полягало у сприянні реформам у сфері безпеки, зокрема через впровадження стандартів ЄС. Генеральний штаб місії розташований у Києві, її фінансування здійснюється з

---

²² Кадетова О.В. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом в системі джерел права інтелектуальної власності: цивільно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Приват. ВНЗ «Ун-т Короля Данила». Івано-Франківськ, 2018. 279 с

бюджету ЄС та додаткових внесків країн-членів і третіх держав, а мандат визначено на два роки²³.

4 лютого 2015 року Верховна Рада України ратифікувала угоду про співпрацю з ЄС у сфері реформування цивільної безпеки, що була підписана Президентом 23 лютого. Відповідно до статті 5 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, сторони проводять регулярний діалог у форматі зустрічей і щорічних самітів, які відбуваються поперемінно у Києві та Брюсселі²⁴.

Взаємодія між Україною та ЄС у сфері безпеки супроводжується різними підходами до вирішення ключових проблем. Європейський Союз наполягає на самостійному подоланні Україною внутрішніх викликів, зокрема в сфері безпеки, тоді як українська сторона очікує більш активної допомоги, включаючи матеріальну підтримку. Така різниця у підходах інколи ускладнює досягнення компромісу, однак демонструє важливість підтримки України у її європейських прагненнях. Вирішення безпекових питань залишається одним із пріоритетів співпраці, що є запорукою подальшого зміцнення відносин між сторонами.

В умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну, 28 лютого 2022 року, Президент, прем'єр-міністр і спікер Верховної Ради України підписали заявку на вступ держави до Європейського Союзу. Україна має значні перспективи стати частиною європейської спільноти, однак процес інтеграції може затягуватися через військову агресію Росії, яка продовжує намагатися захопити українські території. Утім, цей крок підтверджує європейський вибір України та прагнення інтегруватися у політичний, економічний і соціальний простір ЄС.

Регіональна політика Європейського Союзу залишається актуальним інструментом розвитку. Незважаючи на досягнення, регіональні диспропорції, що виникають через нерівномірний розвиток, залишаються суттєвим

---

²³ Strona główna | Polska Agencja Prasowa SA. URL: <https://www.pap.pl/ua/ukrainian/news/evropeyska-rada-ukhvalila-visnovki-schodo-ukraini-v-yakikh-ydetsya-pro-maybutni> (дата звернення: 19.11.2024).

²⁴ Deutsche Welle. Реформування міліції за стандартами ЄС – DW – 06.02.2015. *dw.com*. URL: <https://www.dw.com/uk/реформування-міліції-за-стандартами-єс-чи-можна-сподіватися-на-успіх/a-18236928> (дата звернення: 07.12.2024).

викликом. З огляду на це, ЄС продовжує модернізувати та адаптувати регіональну політику відповідно до нових реалій. Основні завдання цієї політики полягають у зменшенні регіональних дисбалансів, диверсифікації виробництва, підвищенні конкурентоспроможності підприємств і стимулюванні економічного зростання. Важливим компонентом цього процесу є міжрегіональна та транскордонна співпраця, яка перебуває у стані постійного вдосконалення²⁵.

Міжрегіональна та транскордонна співпраця між Україною та ЄС набуває дедалі більшої динаміки. Зміцнення зв'язків відбувається завдяки поступовій гармонізації законодавства, модернізації механізмів співпраці та впровадженню принципів субсидіарності й децентралізації. Створення спільних проєктів, розвиток інфраструктури та залучення інвестицій сприяють сталому розвитку регіонів, забезпечуючи їх інтеграцію у європейський економічний простір.

Політична філософія Європейського Союзу також трансформується разом із розвитком інтеграційних процесів. Нові поняття, такі як конвергенція, відображають зближення економік країн-членів до рівня економічно розвинених держав ЄС. Основною метою є підвищення конкурентоспроможності, створення нових робочих місць і забезпечення сталого економічного зростання у довгостроковій перспективі. Такий підхід підкреслює прагнення ЄС до інтеграції регіонів, спрямованої на зростання економіки та зміцнення політичної стабільності.

23 червня 2022 року Європейська рада офіційно ухвалила рішення надати Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу. Це рішення було прийняте в ході засідання Європейської ради за участі глав держав і урядів 27 країн-членів ЄС, яке проходило 23-24 червня у Брюсселі. Основними темами порядку денного зустрічі були питання безпеки, стабільності та перспективи

---

²⁵ Babenko V. Ukraine-EU: economic integration strategy. 2020. 13 p. URL: https://www.businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/13014/GG_2020_01_Babenko.pdf (дата звернення: 10.10.2024)

розширення Євросоюзу, що передбачало розгляд заявок України, Молдови та Грузії на отримання статусу кандидатів.

Напередодні ухвалення рішення, голова Європейської ради Шарль Мішель та президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн висловили підтримку наданню Україні цього статусу. Підтримку також демонстрував Європарламент, який ухвалив резолюцію, що закликала до невідкладного надання статусу кандидатів Україні та Молдові, а для Грузії – визначення європейської перспективи за умови виконання ключових реформ. Рішення Європарламенту було затверджене більшістю голосів, що засвідчило наявність політичного консенсусу серед країн-членів.

17 червня 2022 року Європейська комісія надала офіційний висновок щодо європейської перспективи України, рекомендувавши надати їй статус кандидата за умови виконання семи ключових завдань. Серед них: реформування Конституційного Суду, боротьба з корупцією, впровадження законодавства про антиолігархічну політику, удосконалення медіа-законодавства, захист національних меншин та інші. Єврокомісія зобов'язалася моніторити прогрес виконання цих завдань, а перша оцінка мала бути проведена наприкінці 2022 року²⁶.

Набуття статусу кандидата є першим етапом у процесі вступу до ЄС, який закладає фундамент для офіційних переговорів про членство. Наступним етапом стане початок переговорів, що передбачає глибоке реформування правової, економічної та адміністративної систем України відповідно до стандартів Євросоюзу. Старт переговорів можливий лише після одноголосного рішення всіх держав-членів ЄС, яке залежатиме від повного виконання Україною визначених умов.

Хоча війна, що триває на території України, не є формальною перешкодою для інтеграції, вона ускладнює реалізацію необхідних реформ. Водночас уряд України демонструє готовність виконувати поставлені

---

²⁶ Офіційно! Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС.
URL: <https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/nadannya-ukrayini-statusu-kandydata-na-chlenstvo-v-yes>.

завдання, активно працюючи над розробкою механізмів їх реалізації в умовах обмеженого часу.

У жовтні 2024 року Європейська комісія оприлюднила звіт про прогрес України у виконанні умов, встановлених для набуття статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу. Згідно з документом, Україна успішно виконала вимоги, визначені у звіті 2022 року, що стало значним кроком на шляху до євроінтеграції. Особливий акцент зроблено на зміцненні судової системи, розширенні антикорупційної інституційної бази та покращенні результатів у боротьбі з корупцією на високому рівні²⁷.

Європейська комісія також позитивно оцінила законодавчі зміни України у сфері захисту прав національних меншин, що було ключовим питанням для країн-членів ЄС, зокрема Угорщини. Водночас у звіті зазначається, що подальші зусилля мають бути спрямовані на забезпечення ефективності правоохоронної діяльності у справах про корупцію, боротьбу з організованою злочинністю, покращення державного управління та децентралізації.

Особливу увагу приділено відновленню економіки, зокрема енергетичного сектору, який вимагає значної реконструкції та поліпшення механізмів управління. У звіті також відзначено успіх у гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, зокрема через ратифікацію Римського статуту та плавне просування скринінгу українського законодавства.

Як зазначено в документі, подальші кроки на шляху до відкриття переговорів щодо членства України в ЄС залежать від виконання залишкових умов. Єврокомісія очікує, що початок переговорів щодо вступу може розпочатися вже у 2025 році, за умови дотримання Україною всіх вимог.

---

²⁷ Україна виконала вимоги 2022 року для статусу кандидата в ЄС, – Єврокомісія. Судово-юридична газета. URL: https://sud.ua/uk/news/ukraine/314343-ukraina-vypolnila-trebovaniya-2022-goda-dlya-statusa-kandidata-v-es-evrokomissiya#google_vignette (дата звернення: 07.12.2024).

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС

2.1 Політичний діалог та інституційна співпраця

Відносини між Україною та Європейським Союзом є одним з найважливіших векторів зовнішньої та внутрішньої політики нашої держави. Поглиблення політичного діалогу та розширення інституційної співпраці є стратегічним пріоритетом для України на шляху до європейської інтеграції.

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, підписана 27 червня 2014 року в Брюсселі, стала документом, який визначив стратегічні напрямки політичного, економічного та соціального співробітництва. Документ набув чинності повністю 1 вересня 2017 року, після завершення процесу ратифікації всіма країнами-членами ЄС та Україною. Угода закріпила прагнення до поглибленої політичної асоціації, економічної інтеграції та спільного реагування на виклики у сферах безпеки та стабільності²⁸.

Політичний діалог у межах Угоди реалізується через кілька механізмів. Щорічні саміти Україна-ЄС, які почали проводитися ще до підписання Угоди, зберігають важливе значення для обговорення стратегічних пріоритетів співпраці. Зокрема, на саміті 6 жовтня 2020 року було підтверджено прагнення до подальшого посилення співпраці у сферах енергетики, безпеки та цифровізації²⁹.

Рада асоціації, яка вперше зібралася 15 грудня 2014 року, виконує функцію основного органу для координації виконання положень Угоди. Її засідання забезпечують моніторинг імплементації реформ, зокрема в галузях боротьби з корупцією, реформи державного управління та верховенства права. Наприклад, у грудні 2022 року Рада асоціації схвалила результати виконання

---

²⁸ Угода про асоціацію – хронологія подій. *EdEra* – студія онлайн-освіти. URL: <https://ed-era.com/projects/eu-agreement/b1/p1> (дата звернення: 03.12.2024).

²⁹ Спільна заява за підсумками 22-го Саміту Україна – ЄС. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-za-pidsumkami-22-go-samitu-ukrayina-yes-64321> (дата звернення: 26.10.2024).

кількох ключових завдань щодо адаптації українського законодавства до європейських стандартів³⁰.

Діяльність спеціалізованих комітетів, таких як Комітет з питань торгівлі та сталого розвитку, дозволяє деталізувати політичні домовленості та оцінювати їхній вплив на практиці. Одним із прикладів є досягнення домовленості про скасування експортних мит на деякі товари, що стало важливим кроком у розширенні економічного співробітництва.

Інституційна співпраця між Україною та Європейським Союзом є важливою складовою імплементації Угоди про асоціацію, яка включає діяльність кількох ключових органів. Парламентський комітет асоціації, створений відповідно до статті 467 Угоди, виконує роль платформи для взаємодії між Верховною Радою України та Європейським парламентом. Основна мета його роботи полягає в моніторингу виконання положень Угоди, обміні досвідом з питань реформування законодавства та посилення інституційної спроможності обох сторін. Наприклад, у 2022 році комітет розглядав прогрес у впровадженні реформ, спрямованих на боротьбу з корупцією та зміцнення демократичних інститутів³¹.

Рада асоціації, як ключовий орган співпраці, виконує координаційну роль у реалізації положень Угоди про асоціацію. Її засідання проводяться на регулярній основі, починаючи з першого засідання у грудні 2014 року. Рада зосереджується на обговоренні питань демократичних реформ, адаптації українського законодавства до *acquis* ЄС, боротьбі з корупцією, захисті прав людини та забезпеченні верховенства права. Наприклад, у грудні 2021 року Рада схвалила ключові напрямки реформування судової системи в Україні, включаючи перегляд процедур відбору суддів Конституційного Суду³².

---

³⁰ Комітет асоціації. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/vikonannya-ugodi-pro-asociaciju/dvostoronni-organi-asociaciyi-ukrayina-yes/komitet-asociaciyi> (дата звернення: 03.12.2024).

³¹ Єврокомісія відзначила прогрес України у корупційній сфері та розповіла, як продовжувати боротьбу з нею. *РеІнформ*. URL: <https://reinform.com.ua/53011/evrokomisiya-vidznachyla-progres-ukrayiny-u-korupczijnij-sferi-ta-rozpovila-yak-prodovzhuvaty-borotbu-z-neyu/> (дата звернення: 07.12.2024).

³² Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text> (дата звернення: 07.12.2024).

Консультативна місія ЄС в Україні (EUAM Ukraine), розпочата в 2014 році, відіграє важливу роль у реформуванні сектору цивільної безпеки. Її діяльність спрямована на посилення ефективності правоохоронних органів, забезпечення належного урядування та підвищення прозорості у секторі громадської безпеки. У 2023 році місія зосередила свої зусилля на підтримці реформ у Національній поліції та Службі безпеки України, а також надання технічної допомоги в питаннях управління кордонами³³.

Інституційна співпраця між Україною та ЄС охоплює різні рівні взаємодії та сприяє поглибленню інтеграційних процесів через реалізацію спільних ініціатив у політичній, правовій та безпековій сферах.

2023 рік позначився значною інтенсифікацією політичного діалогу між Україною та Європейським Союзом, що охопило усі рівні взаємодії. Відбулося близько двадцяти контактів на рівні Президента України, Президента Європейської Ради Шарля Мішеля, Президента Європейської Комісії Урсули фон дер Ляєн, а також численні зустрічі за участі Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала, Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольги Стефанішиної та Міністра закордонних справ Дмитра Кулеби. Президент України Володимир Зеленський брав участь у засіданнях Європейської Ради, Колегії Комісарів ЄС та Ради ЄС із закордонних справ, що підкреслило вагомість європейської інтеграції в зовнішньополітичному порядку денному України³⁴.

Суттєвим сигналом підтримки України стали численні візити високопосадовців ЄС. Зокрема, протягом року відбулося три візити Урсули фон дер Ляєн, два візити Шарля Мішеля, а також три візити Високого представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки Жозепа Борреля. Ці візити акцентували увагу на підтримці суверенітету та територіальної

---

³³ EUAM Ukraine. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/> (date of access: 07.12.2024).

³⁴ Опубліковано Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2023 рік - Новини - European integration portal. *European integration portal*. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/opublikovano-zvit-pro-vykonannya-ugody-pro-asotsiatsiyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes-za-2023-rik/> (дата звернення: 07.12.2024).

цілісності України, а також підтвердили зобов'язання ЄС у посиленні безпеки та допомозі в контексті повномасштабної агресії рф.

У 2023 році міжпарламентська співпраця набула нового рівня. Однією з ключових подій став виступ Президента України перед Європейським парламентом, який закріпив основні напрями співпраці в контексті відновлення України та євроінтеграційних процесів. Також було засновано новий формат взаємодії між Верховною Радою України та Європарламентом, що включає співпрацю між комітетами обох парламентів. Важливим кроком стало підписання оновленого Меморандуму про взаєморозуміння, який заклав основу для підтримки парламентської демократії та подальшої інституційної конвергенції³⁵.

Протягом року відбулася низка візитів європейських парламентарів в Україну, зокрема у форматах місій комітетів, партійних делегацій та неформальних груп. Водночас Європарламент ухвалив вісім резолюцій, які стосувалися України, зокрема агресії рф. Ці резолюції підтвердили позицію ЄС щодо підтримки України та санкційної політики проти агресора.

У сфері зовнішньої політики та безпеки Україна досягла рівня конвергенції з ЄС на 89% шляхом приєднання до відповідних заяв та обмежувальних заходів. Такий рівень узгодженості підтверджує стратегічний курс України на інтеграцію до Європейського Союзу, що залишається одним із ключових пріоритетів української державної політики.

У 2023 році Європейський Союз затвердив три нові пакети обмежувальних заходів проти російської федерації (10-й, 11-й і 12-й пакети), які стали відповіддю на продовження російської агресії. Водночас було прийнято рішення щодо поширення на білорусь аналогічних санкцій, які раніше запроваджувалися проти рф, зокрема секторальних обмежень. Крім того, санкції були розширені на фізичних і юридичних осіб з Ірану, які забезпечують виробництво та постачання безпілотників і військових матеріалів для російської федерації. ЄС також продовжив санкції проти росії

---

³⁵ Там само

за окупацію українських територій до 24 лютого 2025 року, підтвердивши свою позицію щодо невизнання анексії українських земель. Збережено та посилено обмежувальні заходи проти колишніх українських високопосадовців, які причетні до незаконного заволодіння державними активами³⁶.

У 2023 році активізовано роботу над створенням міжнародного механізму конфіскації заморожених російських активів для фінансування відновлення України. 12 грудня 2023 року Високий представник ЄС Жозеп Боррель презентував проєкт змін до Директиви ЄС №2014/512/CFSP, що регулює обмежувальні заходи проти російської федерації. Зміни спрямовані на використання суверенних російських активів, заморожених у ЄС, для потреб відновлення України. Зокрема, Директива регулює заборону будь-яких операцій, пов'язаних із управлінням резервами та активами Центрального банку росії, і визначає механізми використання надзвичайних доходів, отриманих від знерухомилення цих активів³⁷.

У травні 2023 року створено Міжнародний реєстр збитків, завданих агресією російської федерації. До складу реєстру приєдналися 43 країни та ЄС. Реєстр покликаний документувати збитки, завдані агресією рф, і стане ключовим інструментом у механізмах компенсації для України. Українська сторона разом із державами-учасницями розпочала адміністративну та організаційну роботу для запуску діяльності реєстру, включаючи формування правил прийому заяв, категоризації збитків і забезпечення інфраструктури, механізм є вагомим кроком у напрямі міжнародного правосуддя та відшкодування збитків, завданих російською агресією³⁸.

У 2023 році відбулося значне розширення воєнно-політичного діалогу між Україною та Європейським Союзом. До традиційних форматів співпраці

---

³⁶ ЄС не погодив новий пакет санкцій проти рф. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/896931-es-ne-pogodiv-novij-paket-sankcij-proti-rf/>.

³⁷ Decision - 2014/512 - EN - EUR-Lex. *EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014D0512> (date of access: 07.12.2024).

³⁸ Що має врахувати Міжнародний реєстр збитків при визначенні механізмів подання і розгляду заяв щодо зруйнованого чи пошкодженого житла?. *Інститут законодавчих ідей: ІЗІ*. URL: <https://izi.institute/analysts/anal2/> (дата звернення: 07.12.2024).

додалися нові, такі як «Міністерство оборони України – Політико-безпековий комітет ЄС», «Міністерство оборони України – Військовий комітет ЄС», «Міністерство оборони України – Військовий штаб ЄС» та «Міністерство оборони України – Рада міністрів закордонних справ і оборони» (Jumbo format)³⁹. Ці формати сприяють поглибленню координації та ефективнішій підтримці з боку ЄС у сфері безпеки та оборони.

У рамках Місії ЄС з військової допомоги Україні (EUMAM Ukraine), яка діє в контексті Спільної політики безпеки та оборони ЄС, протягом 2023 року підготовлено майже 40 тисяч українських військовослужбовців. Держави-члени ЄС анонсували збільшення кількості підготовлених військових до 60 тисяч до кінця літа 2024 року. У вересні 2023 року, за ініціативою України, було прийнято рішення про включення до навчання особового складу та підрозділів Національної гвардії, Держприкордонслужби, Національної поліції та окремих підрозділів Служби безпеки України⁴⁰.

У рамках Ради ЄС із закордонних справ, що відбулася 20 березня 2023 року за участі міністрів оборони країн-членів ЄС, було затверджено план з постачання Україні 1 мільйона артилерійських боєприпасів протягом наступних 12 місяців. Для реалізації цього плану залучено додаткові 2 млрд євро з Європейського фонду миру. Окрім цього, в інституціях ЄС триває розробка нової Європейської стратегії оборонних індустрій, яка визначить середньострокові перспективи розвитку європейського оборонного виробництва, підтримуючи як потреби України, так і резерви держав-членів ЄС⁴¹.

---

³⁹ У Звіті Єврокомісії відзначено значний прогрес України за переговорними розділами "Митний союз" та "Оподаткування". *Міністерство Фінансів України*. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/the_european_commission_on_enlargement_report_notes_ukraines_good_progress_in_the_negotiating_chapters_on_customs_union_and_taxation-4866 (дата звернення: 07.12.2024).

⁴⁰ Юзвяк Р. Тренувальну місію ЄС для ЗСУ продовжили. Та чи пришлють інструкторів?. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/trenuvalnu-misiyu-dlya-zsu-prodovzhyly-problemy/33199320.html> (дата звернення: 07.12.2024).

⁴¹ ЄС уже передав Україні обіцяний мільйон снарядів. *Розповідаємо про політику, культуру і суспільство в Україні. Останні новини детально і неупереджено*. URL: <https://babel.ua/news/112796-yes-uzhe-peredav-ukrajini-obicyaniy-milyon-snyadyiv> (дата звернення: 07.12.2024).

Реформа державного управління в Україні у 2023 році отримала суттєвий імпульс завдяки ухваленню та розгляду ключових законодавчих ініціатив. 2 травня 2023 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про службу в органах місцевого самоврядування» (№ 3077-IX), що набуває чинності через шість місяців після його опублікування або після припинення воєнного стану. Основним завданням закону є модернізація правових і організаційних засад місцевого самоврядування, створення професійної та політично неупередженої системи служби. Закон також забезпечує реалізацію права громадян на рівний доступ до служби, уточнює класифікацію посад, покращує умови оплати праці та адаптує діяльність органів місцевого самоврядування до нової системи адміністративно-територіального устрою⁴².

На розгляді парламенту перебуває ще одна важлива законодавча ініціатива — проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну службу» (реєстр. № 6496)⁴³. Проект спрямований на вдосконалення порядку вступу, проходження та припинення державної служби, а також оптимізацію процедур конкурсного відбору на посади. Особлива увага приділяється механізмам застосування дисциплінарних стягнень, що має на меті підвищення прозорості та ефективності кадрових процесів у державному управлінні.

Іншим важливим елементом реформи стало впровадження Інформаційної системи управління людськими ресурсами (HRMIS). До кінця 2023 року до цієї системи підключено 762 державні органи, внесено 39,665 карток працівників, які вже мають доступ до роботи в системі. Крім того, підписано 834 договори з державними органами про підключення до HRMIS, що свідчить про активну цифровізацію управління персоналом у державних установах⁴⁴.

---

⁴² Місце служби в органах місцевого самоврядування у реформі державного управління. *Провідний аналітичний центр України*. URL: <https://parlament.org.ua/analytics/misce-sluzhby-v-organah-miscevogo-samovryaduvannya-u-reformi-derzhavnogo-upravlinnya/> (дата звернення: 07.12.2024).

⁴³ Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про державну службу" щодо удосконалення порядку вступу, проходження, припинення державної служби. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73553 (дата звернення: 07.12.2024).

⁴⁴ Публічний портал Національне агентство України з питань державної служби. URL: <https://public.nads.gov.ua/about> (дата звернення: 07.12.2024).

Таким чином, політичний діалог та інституційна співпраця між Україною та Європейським Союзом демонструють високу динаміку та прагнення до спільного вирішення викликів, які постають перед обома сторонами. Розширення форматів співпраці, впровадження реформ та активізація взаємодії у сфері безпеки, оборони та державного управління є свідченням важливості європейської інтеграції для України.

Угоди, механізми політичного діалогу та інституційна підтримка зі сторони ЄС створюють основу для досягнення спільних цілей, зокрема адаптації українського законодавства до *acquis* ЄС, зміцнення демократичних інститутів та забезпечення верховенства права. Активна участь представників обох сторін у багатосторонніх заходах та підтримка реформ є важливим чинником у подоланні наслідків агресії та створенні передумов для подальшого зближення з Європейським Союзом.

2.2 Економічна співпраця

ЄС Економічна співпраця України та ЄС набуває стратегічного характеру завдяки поступовій інтеграції української економіки до внутрішнього ринку Євросоюзу. Основою цього процесу є положення Угоди про асоціацію, зокрема створення зони вільної торгівлі. Завдяки гармонізації українського законодавства із стандартами ЄС спрощується доступ українських товарів до європейського ринку. Протягом останніх років значно збільшився експорт української сільськогосподарської продукції, металургійної продукції та промислових товарів до країн ЄС.

У 2023 році питома вага торгівлі товарами з ЄС становила 56% від загального обсягу торгівлі України. У перші дев'ять місяців 2024 року показник зменшився до 54%, що свідчить про незначне зниження інтенсивності співпраці порівняно з попереднім роком. Загальний обсяг торгівлі товарами у 2023 році досяг \$55,9 млрд, демонструючи зростання на

1,9%. У 2024 році, за дев'ять місяців, цей показник збільшився на 7,1% і становив \$44,4 млрд⁴⁵.

Обсяг експорту з України до ЄС у 2023 році знизився на 16,1% і становив \$23,4 млрд. Основними категоріями експортованих товарів залишалися зернові культури, жири та олії, чорні метали, насіння олійних культур, а також руди й шлаки. Однак більшість ключових категорій продемонстрували зниження обсягів, зокрема чорні метали (-22,3%), електричні машини (-35%) та насіння олійних культур (-33,2%). У 2024 році експорт зріс на 4,5% за перші дев'ять місяців, що було спричинено збільшенням поставок жирів та олій (+20,3%), насіння олійних культур (+26,6%) та електричних машин (+21,7%)⁴⁶.

Імпорт з ЄС до України у 2023 році зріс на 20,5% і сягнув \$32,5 млрд. Основними категоріями імпортованих товарів були енергетичні матеріали, засоби наземного транспорту, реактори та котли, а також фармацевтична продукція. Значне зростання спостерігалось у категоріях реакторів і котлів (+38,1%) та добрив (+62,4%). У 2024 році обсяг імпорту за перші дев'ять місяців зріс на 9%, що свідчить про збереження позитивної динаміки. Основними напрямками імпорту залишаються постачання енергетичних матеріалів, машин і обладнання, фармацевтичної продукції та пластмас.

Сальдо двосторонньої торгівлі залишається негативним для України. У 2023 році від'ємне сальдо становило \$9,1 млрд, а за дев'ять місяців 2024 року – \$7,4 млрд. Така ситуація вказує на потребу в диверсифікації експорту та активнішому розвитку внутрішнього виробництва з високою доданою вартістю для збалансування зовнішньоторговельного обігу⁴⁷.

Співпраця у сфері торгівлі між Україною та ЄС демонструє позитивну динаміку, попри вплив зовнішніх викликів. Розширення обсягів експорту та імпорту, зокрема у стратегічних галузях, сприяє інтеграції української економіки в європейський ринок та підвищує її конкурентоспроможність.

---

⁴⁵ Бюлетень поточного стану торговельних відносин між Україною та ЄС. *Міністерство економіки України*. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/1f45d5bc-f3ed-412c-b02f-8bbe571ecc4d?lang=uk-UA&title=BiuletенPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas> (дата звернення: 10.12.2024).

⁴⁶ Там само

⁴⁷ Там само

Одним із важливих аспектів співпраці є підтримка ЄС у відновленні української економіки, яка зазнала значних втрат внаслідок війни. Європейський Союз запровадив ініціативи з фінансування відбудови інфраструктури, розвитку агропромислового комплексу та забезпечення продовольчої безпеки. У межах цих програм виділено понад 5 мільярдів євро на реалізацію проєктів, спрямованих на покращення транспортної інфраструктури, модернізацію портів і логістичних вузлів, що особливо актуально в умовах блокади чорноморських портів.

ЄС підтримує інноваційні проєкти в Україні, що сприяє розвитку цифровізації економіки та технологічного сектору. У рамках програми «Цифровий ЄС» Україна отримує технічну допомогу для впровадження цифрових сервісів у державному управлінні, розвитку електронної комерції та фінансових технологій. Також посилюється співпраця у сфері кібербезпеки, що має важливе значення для захисту критичної інфраструктури України⁴⁸.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) і Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) активно підтримують модернізацію української інфраструктури. Протягом 2023 року було реалізовано понад 30 проєктів, пов'язаних із відновленням транспортних коридорів, розвитком агропромислових хабів та покращенням енергетичної інфраструктури.

Україна активно розвиває співпрацю з Європейським Союзом у сфері енергоефективності та житлово-комунального господарства, спираючись на положення Угоди про асоціацію. Прийняття Верховною Радою Закону «Про водовідведення стічних вод населених пунктів» (№ 2887-IX) у січні 2023 року стало важливим прикладом гармонізації екологічних стандартів України з європейськими нормами⁴⁹. Закон забезпечує дотримання вимог ЄС у питаннях очищення стічних вод та сприяє реалізації інвестиційних програм, що відповідають технічним стандартам Євросоюзу. Такий крок посилює

---

⁴⁸ Цифрова стратегія ЄС - EU4Digital. *EU4Digital*. URL: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/eu-digital-strategy/> (дата звернення: 29.10.2024).

⁴⁹ Про водовідведення та очищення стічних вод. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2887-20#Text> (дата звернення: 07.12.2024).

співпрацю з європейськими інституціями у сфері сталого водного господарства.

Уряд України спільно з європейськими партнерами розробив довгострокову стратегію термомодернізації будівель до 2050 року, яка стала основою для впровадження енергетично ефективних рішень. Завдяки підтримці ЄС ухвалено низку нормативних актів, що регламентують проведення енергетичних аудитів, встановлення стандартів енергоефективності для будівель і створення баз даних моніторингу⁵⁰. Така співпраця забезпечує залучення інвестицій у сферу енергоефективності, зокрема через програми міжнародної технічної допомоги, спрямовані на скорочення енергоспоживання та адаптацію до кліматичних викликів.

Особливого значення набула підтримка з боку ЄС у впровадженні систем енергетичного менеджменту в органах місцевого самоврядування. Європейські експерти спільно з українськими колегами розробили механізми оцінки та моніторингу енергоспоживання, що закладено в національну систему моніторингу енергоефективності, що стало вагомим елементом інтеграційних процесів, адже дозволяє забезпечити прозоре використання ресурсів і сприяти реалізації енергетичних стратегій, орієнтованих на європейські стандарти.

Важливим напрямом співпраці стало впровадження високоефективної когенерації, що відповідає європейським директивам. Прийняття Закону «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії»⁵¹ у 2023 році стало можливим завдяки консультаціям із європейськими партнерами та технічній підтримці з боку ЄС. Розроблено механізми сертифікації когенераційних установок, що створює можливості для залучення інвестицій у цю сферу. Спільно з європейськими інституціями також розробляються механізми

---

⁵⁰ Затверджено Стратегію термомодернізації будівель України до 2050 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zatverdzheno-stratchiiu-termomodernizatsii-budivel-ukrainy-do-2050-roku> (дата звернення: 07.12.2024).

⁵¹ Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2509-15> (дата звернення: 07.12.2024).

гарантій походження енергії, що виробляється такими установками, сприяючи інтеграції України до європейського енергетичного простору.

Інтенсивна співпраця між Україною та ЄС у сфері енергоефективності та ЖКГ стала важливим каталізатором модернізації української інфраструктури. Реалізація спільних програм і проектів, а також адаптація українського законодавства до норм ЄС забезпечують ефективне управління ресурсами та сприяють сталому розвитку. Європейський Союз залишається ключовим партнером у реалізації енергетичних реформ, підтримуючи Україну на шляху до інтеграції з європейською спільнотою.

У сфері електроенергетики значущим досягненням стало підтвердження Європейською мережею операторів системи передачі електроенергії (ENTSO-E) виконання НЕК «Укренерго» всіх технічних вимог для синхронізації з європейською енергосистемою. З 1 січня 2024 року «Укренерго» отримало статус повноправного члена ENTSO-E, що відкриває нові можливості для інтеграції енергетичних ринків. Для запобігання маніпуляціям на оптових енергетичних ринках Верховною Радою ухвалено Закон України № 3141-IX, а також розроблено низку нормативних актів для регулювання міждержавного розподілу пропускної здатності⁵².

Відновлювані джерела енергії стали важливим елементом співпраці. Закон № 3220-IX, прийнятий у 2023 році, запровадив нові механізми підтримки зеленої трансформації енергосистеми, включаючи гарантії походження електроенергії з відновлюваних джерел, систему net billing і пряму підтримку малої генерації. Це сприяє зростанню частки відновлюваної енергетики, розвитку технологій і залученню інвестицій у сферу зеленої енергетики⁵³. Також розробляється державна програма стимулювання розподіленої генерації до 2030 року.

---

⁵² Український системний оператор НЕК «Укренерго» отримав статус повноправного члена в ENTSO-E - Новини - European integration portal. *European integration portal*. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayinskyj-systemnyj-operator-nek-ukrenergo-otrymav-status-povnopravnogo-chlena-v-entso-e/> (дата звернення: 22.11.2024).

⁵³ EVERLEGAL. Нові правила на ринку "зеленої" енергетики в Україні. *Останні новини бізнесу України*. URL: https://biz.ligazakon.net/news/221423_nov-pravila-na-rinku-zeleno-energetiki-v-ukran (дата звернення: 07.12.2024).

Енергетична інфраструктура України модернізується відповідно до стандартів ЄС. Проект Закону «Про проекти національного інтересу у сфері енергетики» передбачає впровадження прозорої процедури реалізації стратегічних проектів, спрямованих на інтеграцію в європейський енергетичний простір⁵⁴. Ця ініціатива враховує вимоги Регламенту 2022/869, сприяючи розбудові сталих енергетичних зв'язків з ЄС.

Співробітництво у сфері ядерної енергетики є важливим компонентом євроінтеграції. У 2023 році прийнято низку законодавчих актів, зокрема Закон України № 3344-ІХ, що імплементує директиви ЄС щодо радіаційного захисту. Україна також долучилася до Ради керуючих МАГАТЕ⁵⁵, що підтверджує її активну участь у міжнародних ініціативах з ядерної безпеки.

Співпраця між Україною та ЄС у сфері енергетики демонструє стратегічну важливість євроінтеграційного курсу. Спільні зусилля спрямовані на модернізацію енергосектору, досягнення енергетичної незалежності та забезпечення сталого розвитку в умовах викликів сучасності.

Таким чином, економічна співпраця між Україною та Європейським Союзом набула стратегічного характеру, охоплюючи широкий спектр напрямів, що є важливими для сталого економічного розвитку та інтеграції України в європейський простір. Одним із ключових аспектів цієї співпраці є гармонізація українського законодавства із нормами ЄС, що створює умови для інтеграції внутрішнього ринку України в європейський. Зокрема, імплементація положень Угоди про асоціацію сприяє поступовому зближенню економічних, соціальних та правових стандартів, забезпечуючи доступ українських товарів та послуг до ринку ЄС.

Торгівельні відносини між Україною та ЄС демонструють позитивну динаміку. У 2023 році питома вага торгівлі з країнами Євросоюзу склала 56% від загального обсягу торгівлі України, що підкреслює провідну роль ЄС у

---

⁵⁴ ІПС ЛІГА:ЗАКОН - система пошуку, аналізу та моніторингу нормативно-правової бази. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/J108989A> (дата звернення: 07.12.2024).

⁵⁵ Ukrinform. Україна увійшла до Ради керуючих МАГАТЕ. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3767363-ukraina-uvijsla-do-radi-keruucih-magate.html> (дата звернення: 07.12.2024).

зовнішньоекономічній діяльності України. Водночас, зміни у структурі експорту та імпорту свідчать про необхідність диверсифікації товарної структури, а також про активні зусилля України у впровадженні нових підходів до збільшення частки продукції з високою доданою вартістю. Попри вплив зовнішніх викликів, ЄС продовжує залишатися головним торговим партнером України, підтримуючи економічну стабільність через посилення двосторонніх зв'язків.

Інвестиційна співпраця між Україною та ЄС є важливим інструментом розвитку стратегічних секторів. Європейський Союз підтримує модернізацію транспортної та енергетичної інфраструктури, розвиток цифрової економіки, агропромислового комплексу, що особливо актуально в умовах необхідності відновлення економіки після війни. Європейський банк реконструкції та розвитку, а також Європейський інвестиційний банк продовжують активно фінансувати проєкти у сфері логістики, зеленої енергетики та технологій. Такі ініціативи сприяють не лише зростанню внутрішнього виробництва, але й підвищенню конкурентоспроможності України на міжнародному ринку.

Особливої уваги заслуговує співпраця у сфері енергоефективності та відновлюваних джерел енергії, яка стає одним із ключових напрямів інтеграції в енергетичний простір ЄС. Україна імплементує європейські директиви у сфері енергоефективності, термомодернізації та зеленої енергетики, що створює передумови для значного скорочення енергоспоживання та підвищення енергетичної незалежності держави. Прийняття ключових законів та впровадження відповідних регуляторних механізмів дозволяє Україні залучати міжнародну технічну допомогу для реалізації проєктів, орієнтованих на скорочення викидів вуглецю та досягнення кліматичних цілей.

Співпраця у сфері ядерної енергетики стала важливим елементом євроінтеграційного курсу України. Прийняття низки законодавчих ініціатив, які узгоджуються з вимогами ЄС, посилює позиції України у забезпеченні ядерної безпеки та підвищує рівень технологічного партнерства. Крім того, Україна активно співпрацює з ЄС у розробці механізмів для забезпечення

прозорості енергетичних ринків, що відповідає сучасним регуляторним стандартам Євросоюзу.

Таким чином, співпраця між Україною та ЄС у сфері економіки створює основу для поглибленої інтеграції України у внутрішній ринок Євросоюзу. Системна підтримка з боку ЄС дозволяє Україні реалізовувати ключові реформи, модернізувати інфраструктуру та адаптувати національну економіку до європейських стандартів. Успішна реалізація спільних ініціатив є важливим кроком на шляху до досягнення стратегічних цілей євроінтеграції.

2.3 Соціальна та культурна взаємодія: програми та ініціативи

Соціальна та культурна взаємодія між Україною та Європейським Союзом ґрунтується на положеннях Угоди про асоціацію та охоплює широкий спектр програм і ініціатив, спрямованих на підтримку інтеграції українського суспільства в європейський простір, збереження культурної спадщини та стимулювання культурного розвитку.

Одним із ключових напрямів взаємодії є реалізація програм освітньої мобільності, таких як Erasmus+, що дозволяє українським студентам, викладачам і науковцям брати участь в академічних обмінах, підвищуючи рівень освіченості та професійної підготовки. За даними Європейської Комісії, Україна входить до переліку найбільших учасників програми Erasmus+, що свідчить про високий попит на європейські освітні стандарти. Така співпраця стимулює гармонізацію української освітньої системи із загальноєвропейськими підходами та сприяє формуванню нового покоління фахівців з європейським світоглядом⁵⁶.

Програми культурного співробітництва, зокрема ініціативи в рамках Creative Europe, спрямовані на підтримку креативних індустрій в Україні. Європейський Союз надає гранти для реалізації проєктів у сфері мистецтва, кіно, музики, літератури та інших видів творчої діяльності. Українські

---

⁵⁶ ЕРАЗМУС+ Керівництво до програми (Programme Guide). URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2022/03/ProgrammeGuide-UA_2018V2.pdf (дата звернення: 07.12.2024).

організації активно беруть участь у цих програмах, отримуючи фінансування для створення інноваційних культурних проєктів, що сприяють популяризації української культури за кордоном і водночас інтегрують європейські практики у вітчизняну культурну сферу⁵⁷.

У сфері соціальної взаємодії пріоритетними є ініціативи, спрямовані на підтримку соціально вразливих верств населення, таких як внутрішньо переміщені особи, постраждалі від конфлікту на сході України, та громади, які зазнали економічних втрат через військову агресію. Програми фінансової підтримки ЄС сприяють відновленню соціальної інфраструктури, розширенню можливостей працевлаштування та підвищенню якості надання соціальних послуг. Європейський Союз також надає гуманітарну допомогу в кризових ситуаціях, забезпечуючи підтримку найбільш уразливим групам населення.

Культурна взаємодія включає проведення міжкультурних заходів, фестивалів та конференцій, спрямованих на посилення розуміння і взаємоповаги між народами України та країн Європейського Союзу. Важливу роль відіграють програми збереження культурної спадщини, що фінансуються ЄС. Вони включають реставрацію історичних пам'яток, підтримку традиційних ремесел і розвиток культурного туризму. Завдяки співпраці з європейськими організаціями українські музеї, архіви та бібліотеки отримують доступ до новітніх технологій і ресурсів, що дозволяє зберігати національну спадщину для майбутніх поколінь.

Ухвалення Кабінетом Міністрів України Державної цільової національно-культурної програми «Єдність у розмаїтті» у вересні 2023 року знаменує новий етап у зміцненні партнерства з Європейським Союзом у сфері захисту культурних прав і національних меншин. Програма має на меті створення стабільних умов для інтеграції різних груп українського суспільства та збереження культурного розмаїття, особливо в умовах подолання наслідків

---

⁵⁷ Creative Europe. *Culture and Creativity*. URL: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe> (date of access: 07.12.2024).

війни та асиміляційних політик. Її реалізація передбачає як розробку національних ініціатив, так і активну співпрацю з міжнародними інституціями, такими як ЮНЕСКО⁵⁸.

Партнерство з ЮНЕСКО посилюється активним залученням України до діяльності організації. У 2023 році країна стала членом Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО на період 2023-2027 років і отримала статус Віце-голови Міжурядового комітету із захисту культурних цінностей у разі збройного конфлікту. На 45-й сесії Комітету всесвітньої спадщини, яка відбулася у вересні 2023 року, було прийнято рішення про включення об'єктів, таких як «Собор Святої Софії» та історичний центр Одеси, до списку спадщини, що перебуває під загрозою⁵⁹. Такий крок підкреслює важливість міжнародного співробітництва у захисті української культурної спадщини від наслідків війни.

Окрему увагу в рамках співпраці приділено проектам з відбудови культурних об'єктів. Спільно з Міланським Трієнале та музеєм МАХХІ в Римі започатковано проєкт «Лабораторія з відбудови України». Досягнуто домовленостей з Урядом Італії щодо реставрації Історичного центру Одеси, який постраждав від воєнних дій⁶⁰. Ініціативи є прикладом інтеграції європейських практик у відновлення культурної інфраструктури, зокрема використання сучасних технологій і міжнародного досвіду.

У 2023 році Міністерство культури та інформаційної політики України спільно з міжнародними партнерами реалізувало низку технологічних рішень для модернізації системи управління культурною спадщиною. Важливим досягненням стала презентація інформаційно-комунікаційної системи «Пам'ятка», яка включає державний реєстр нерухомих об'єктів культурної

---

⁵⁸ Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми «Єдність у розмаїтті» на період до 2034 року. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2023-p#Text> (дата звернення: 03.12.2024).

⁵⁹ Буняк В. Україну вперше обрали до складу Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. *detector.media*. URL: <https://detector.media/infospace/article/219676/2023-11-22-ukrainu-vpershe-obraly-do-skladu-komitetu-vsесvitnoi-spadshchyny-yunesko/> (дата звернення: 07.11.2024).

⁶⁰ Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. Київ. 2023. № 2. 265 с.

спадщини України⁶¹. Інструмент значно підвищує ефективність охорони пам'яток на всіх рівнях державного управління, запобігає хаотичній забудові історичних ареалів та оптимізує процеси збереження культурного надбання в умовах повоєнної відбудови.

Реєстрація понад 100 тисяч об'єктів у системі «єПам'ятка» є свідченням значного прогресу у цифровізації сфери культури та посиленні інтеграції з європейськими стандартами. Реєстри, що охоплюють видавничу діяльність, майстрів народного мистецтва, музейний фонд та базову мережу закладів культури, сприяють розвитку національної платформи культурної спадщини, яка є основою для співпраці з міжнародними організаціями.

Взаємодія України з європейськими та міжнародними партнерами у сфері культури та медіа набула стратегічного значення в умовах війни. Одним із інструментів цієї співпраці стала Об'єднана цифрова платформа культури та медіа (<https://united.mkip.gov.ua/>), яка об'єднує понад 20 спільних проєктів, розроблених за участі партнерів, волонтерів та фахівців з різних сфер. Зокрема, фіксація воєнних злочинів стала одним із пріоритетних напрямів роботи, представлена такими ініціативами, як *Dattalion*, *War Evidence* та *Ukraine war today*. Крім цього, проєкти, присвячені злочинам проти культурної спадщини та автентичній Україні, сприяють збереженню національної ідентичності. Художні ініціативи, наприклад, *Поезія вільних* та *Мистецтво перемоги*, демонструють стійкість української культури навіть у складних умовах війни⁶².

Співпраця з Європейським Союзом у рамках програми «Креативна Європа» є одним із найбільш показових прикладів інтеграції України в європейський культурний простір. Участь України у підпрограмі «Культура»,

---

⁶¹ єПам'ятка: у Києві відбудеться презентація Інформаційно-комунікаційної системи «Державний реєстр нерухомих пам'яток України». Міністерства культури та стратегічних комунікацій. *Міністерства культури та стратегічних комунікацій*. URL: <https://mcs.gov.ua/events/yepam'yatka-u-kyievi-vidbudetsya-prezentacziya-informacziyno-komunikacziynovi-systemy-derzhavnyi-reyestr-neruhomyh-pamyatok-ukrayiny/> (дата звернення: 07.12.2024).

⁶² Об'єднана платформа культури та медіа під час війни – Ця платформа об'єднує проєкти у сфері культури та інформаційної політики України, які реалізуються міністерством та партнерськими організаціями. *Об'єднана платформа культури та медіа під час війни*. URL: <https://united.mkip.gov.ua/> (дата звернення: 07.12.2024).

а також частково у підпрограмах «Міжсекторальна співпраця» та «Медіа» закладає підвалини для подальшого розширення інтеграції. Особливого значення набуває наближення українського законодавства у сфері аудіовізуальних медіа до вимог Директиви ЄС про аудіовізуальні медіа послуги. Після отримання оцінки Європейської Комісії Україна зможе повністю долучитися до підпрограм «Медіа» та «Міжсекторальна співпраця», що забезпечить доступ до додаткових інструментів підтримки⁶³.

У 2023 році програма «Креативна Європа» продемонструвала значні результати для українських організацій. У рамках конкурсів було підтримано 32 організації, які реалізовуватимуть 28 проєктів у партнерстві з іншими країнами-учасницями програми. Загальний обсяг грантової підтримки становив майже 5 мільйонів євро, що свідчить про високий рівень зацікавленості та довіри з боку Європейського Союзу. Для порівняння, за весь період участі України у програмі (з 2016 по 2022 роки) обсяг фінансування складав близько 8,8 мільйонів євро, що підкреслює суттєве зростання підтримки в умовах війни.

Україна також досягла помітних результатів у програмі *Culture Moves Europe*, яка спрямована на підтримку індивідуальної мобільності митців і культурних операторів. У 2023 році 107 українських заявників стали переможцями конкурсу, що дозволило Україні увійти до п'ятірки лідерів за кількістю підтриманих заявок, обійшовши такі країни, як Бельгія, Нідерланди та Польща. Цей результат свідчить про активну участь українських митців у міжнародних культурних обмінах і про зростання їхньої конкурентоспроможності на європейському рівні⁶⁴.

Таким чином, партнерство України з ЄС та міжнародними організаціями у сфері культури й медіа є важливим інструментом для підтримки національної культури в умовах війни. Реалізація спільних проєктів, зокрема

---

⁶³ Про програму «Креативна Європа». *Креативна Європа Україна*. URL: https://creativeeurope.in.ua/p/about_creative_europe_programme (дата звернення: 02.12.2024).

⁶⁴ Абрамович О. Два роки на шляху до ЄС – де зараз Україна?. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/yes-ukrayina-dva-roky/32843795.html> (дата звернення: 07.12.2024).

у рамках програми «Креативна Європа», сприяє збереженню культурної спадщини, підтримці митців і культурних інституцій, а також інтеграції української культури в європейський простір. Така співпраця не лише підкреслює значення культури як невід’ємної частини стійкості українського суспільства, але й формує основу для сталого культурного розвитку у післявоєнний період.

У 2023 році соціальна політика України, зокрема в аспекті співпраці з Європейським Союзом, демонструвала значний прогрес у напрямі інтеграції європейських стандартів у сферу соціального захисту. Європейський Союз виступає ключовим партнером України у впровадженні реформ, спрямованих на посилення адресності та ефективності соціальних програм. Співпраця спрямована на вдосконалення соціальної інфраструктури, гармонізацію законодавства із європейськими нормами, а також підтримку найбільш вразливих верств населення, які постраждали внаслідок війни.

Започаткована у 2023 році ініціатива PeReHID є одним із прикладів успішного партнерства України з ЄС та іншими міжнародними організаціями. Ініціатива спрямована на перехід від екстреного гуманітарного реагування до довгострокових проектів відновлення, включаючи підтримку національних систем соціального захисту. Європейські експерти надають Україні консультації щодо реалізації механізмів переходу від стаціонарного догляду за вразливими групами до надання соціальних послуг у громадах, що відповідає сучасним підходам у ЄС⁶⁵.

Уряд України тісно співпрацював із європейськими партнерами у сфері підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Зміни до порядку надання допомоги ВПО, ухвалені у 2023 році, враховували досвід держав-членів ЄС у сфері соціальної підтримки переміщених осіб. У рамках співпраці з європейськими установами було розроблено механізми адресного надання допомоги залежно від фінансово-майнового стану отримувачів, а також

---

⁶⁵ Від екстреного реагування до стратегічних проектів стійкості. Учасники ініціативи PeReHID обговорили результати роботи за 2023 рік. *Міністерство соціальної політики України*. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23355.html> (дата звернення: 07.12.2024).

впроваджено стимули для працевлаштування працездатних осіб. Такий підхід сприяє інтеграції стандартів ЄС у національну соціальну політику України.

Спільні проекти з ЄС також стосувалися удосконалення механізмів забезпечення осіб із інвалідністю сучасними засобами реабілітації. Завдяки фінансовій та технічній підтримці ЄС у 2023 році було запроваджено високотехнологічні протези для учасників бойових дій та створено навчальні програми для спеціалістів у сфері протезування. Європейські партнери надають підтримку у впровадженні системи оцінки якості надання таких послуг, що є важливим кроком до адаптації українських стандартів до європейських.

Окремо слід зазначити партнерство України з ЄС у контексті забезпечення прав дітей та їхнього виховання в сімейному середовищі. Координаційний центр з розвитку сімейного виховання, утворений у 2023 році, отримав експертну підтримку з боку ЄС для розроблення Стратегії забезпечення права кожної дитини на виховання у сім'ї на період 2024–2028 років⁶⁶. Така співпраця сприяє зміцненню інституційної спроможності України у сфері захисту прав дітей.

Особливу роль у соціальній політиці відіграє впровадження рекомендацій Європейської Комісії щодо модернізації системи пенсійного забезпечення. Уряд України, у партнерстві з європейськими експертами, розробляє механізми забезпечення пенсійних прав для громадян, які проживають на тимчасово окупованих територіях або у зонах активних бойових дій. Спрощення процедур ідентифікації пенсіонерів із використанням цифрових технологій, зокрема відеоконференцзв'язку, стало важливим результатом цієї співпраці.

Таким чином, соціальна та культурна взаємодія України з Європейським Союзом набуває стратегічного значення, що зумовлено інтеграційними

---

⁶⁶ Про схвалення Стратегії забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні на 2024-2028 роки та затвердження операційного плану заходів на 2024-2026 роки з її реалізації. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-2024-p#Text> (дата звернення: 07.12.2024).

процесами, які спрямовані на гармонізацію політик і стандартів у різних сферах. У 2023 році ключовими аспектами співпраці стали реалізація проєктів у рамках програми «Креативна Європа», які сприяють підтримці креативних індустрій, захисту національної культурної спадщини та інтеграції української культури у європейський простір. Значна увага приділялася програмам мобільності, зокрема Erasmus+, що забезпечує українським студентам і фахівцям доступ до європейської освітньої та професійної системи, підвищуючи їхню конкурентоспроможність.

Важливим напрямом стала підтримка з боку ЄС соціальних реформ, спрямованих на забезпечення адресності допомоги та інтеграцію європейських стандартів у систему соціального захисту України. Ініціативи, такі як ReReNID, демонструють успішне партнерство у перехідному процесі від екстреного реагування до довгострокових програм відновлення. Європейські експерти надали консультації та технічну допомогу для модернізації пенсійної системи, механізмів реабілітації осіб із інвалідністю та захисту прав дітей.

Культурна взаємодія посилилася завдяки проєктам з реставрації об'єктів культурної спадщини та впровадженню цифрових інструментів, таких як «єПам'ятка», що забезпечують прозоре управління культурними ресурсами. Співпраця з ЮНЕСКО дозволила включити ключові українські пам'ятки до міжнародних списків, що посилює їхній захист та привертає увагу міжнародної спільноти до їхньої важливості.

Спільні зусилля України та ЄС у сфері культури й соціального захисту закладають фундамент для сталого розвитку, інтеграції у європейський простір та відновлення в умовах повоєнної реконструкції.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС: НАПРЯМИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

3.1 Основні напрями посилення співпраці між Україною та ЄС

Основні напрями посилення співпраці між Україною та Європейським Союзом формуються відповідно до стратегічних цілей, визначених Угодою про асоціацію, а також у рамках інтеграційного курсу, спрямованого на зміцнення партнерства у ключових галузях. Співпраця охоплює політичну, економічну, соціальну, безпекову та культурну сфери, що є основою для подальшого зближення України з ЄС.

Одним із ключових аспектів посилення партнерства між Україною та Європейським Союзом є поглиблення політичного діалогу, який відіграє вирішальну роль у зміцненні двосторонніх відносин, адже діалог забезпечує платформу для постійного обговорення стратегічних питань та спільного вирішення актуальних викликів, а також формує умови для досягнення взаємної довіри. Його ефективність базується на регулярних самітах, засіданнях Ради асоціації, робочих групах і комітетах, які виступають механізмами моніторингу виконання спільних зобов'язань та координації дій.

Одним із центральних питань політичного діалогу залишається впровадження європейських стандартів у сфері верховенства права. Згаданий напрям передбачає модернізацію судової системи, підвищення рівня прозорості в діяльності правоохоронних органів, зміцнення незалежності судів та забезпечення ефективного доступу громадян до правосуддя. Ухвалення законодавчих змін і приведення національної нормативно-правової бази у відповідність із *acquis* ЄС є ключовим завданням на шляху інтеграції. Така діяльність спрямована на досягнення основної мети – створення правового середовища, яке відповідає найвищим стандартам справедливості та забезпечує довіру як громадян, так і європейських партнерів.

Демократичні реформи є ще одним важливим елементом політичного діалогу. Йдеться про вдосконалення виборчого законодавства, розширення можливостей для участі громадян у прийнятті рішень, зміцнення інституцій громадянського суспільства та впровадження інструментів електронної демократії. Європейський Союз надає підтримку у цих сферах через технічну та експертну допомогу, а також фінансування програм, спрямованих на зміцнення демократичних інститутів в Україні. Наприклад, реалізація проєктів із підвищення прозорості виборчих процесів сприяє зміцненню довіри до демократичних процедур і підвищенню легітимності політичної системи.

Боротьба з корупцією залишається пріоритетним питанням у рамках європейсько-українського політичного діалогу. Європейський Союз надає експертну підтримку у впровадженні антикорупційних реформ, які спрямовані на створення незалежних антикорупційних інституцій, забезпечення прозорості державних закупівель, посилення фінансового контролю та удосконалення системи декларування доходів і майна посадовців. Спільні зусилля у цій сфері допомагають зменшити рівень корупції, підвищити ефективність використання державних ресурсів і покращити інвестиційний клімат, що є важливим для економічного розвитку країни.

Інституційний діалог між Україною та ЄС сприяє зміцненню координації між сторонами та забезпечує оперативне реагування на нові виклики. У цьому контексті важливим є підвищення ефективності роботи спільних органів, таких як Рада асоціації та комітети, які займаються моніторингом виконання Угоди про асоціацію. Крім того, такі платформи сприяють розробленню нових механізмів співпраці, які дозволяють інтегруватися в європейські структури та забезпечують сталість реформ.

Економічна інтеграція між Україною та Європейським Союзом є важливим компонентом двостороннього партнерства, що закладає основу для сталого економічного розвитку. Центральною складовою цієї співпраці є функціонування поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (DCFTA), яка створює умови для лібералізації торгівлі товарами та послугами, сприяючи

зміцненню економічних зв'язків. З моменту набуття чинності DCFTA у 2016 році спостерігається зростання обсягів торгівлі між Україною та ЄС, що стало можливим завдяки скасуванню мит на більшість товарів та усуненню технічних бар'єрів⁶⁷.

Одним із напрямів економічної співпраці є розширення експорту українських товарів на європейський ринок. Європейський Союз залишається найбільшим торговельним партнером України, забезпечуючи стабільний попит на продукцію агропромислового комплексу, зокрема зернові культури, олії, фрукти та ягоди. Крім того, спостерігається зростання експорту промислової продукції, зокрема машинобудування, металургії та текстилю. У цьому контексті важливою є адаптація українських виробничих стандартів до європейських, що дозволяє українським товарам відповідати вимогам якості та безпеки, встановленим у ЄС.

Важливим аспектом інтеграції є приведення національного законодавства у відповідність до європейських норм у сферах торгівлі, митного контролю та захисту прав інтелектуальної власності. Гармонізація законодавства сприяє підвищенню прозорості та ефективності митних процедур, що мінімізує витрати підприємств на експортно-імпортні операції. Ухвалення законодавчих змін у сфері інтелектуальної власності, зокрема вдосконалення механізмів захисту авторських прав, сприяє створенню сприятливого середовища для інноваційної діяльності та залучення іноземних інвестицій.

Окрему увагу приділено залученню інвестицій у стратегічні галузі української економіки. Європейський Союз активно підтримує модернізацію інфраструктури, включаючи розвиток транспортних коридорів, логістичних вузлів та портів. Інвестиції в енергетику спрямовані на підвищення енергоефективності, впровадження відновлюваних джерел енергії та інтеграцію України до європейського енергетичного ринку. Сільське господарство, яке є одним із найбільш конкурентоспроможних секторів

---

⁶⁷ Зона вільної торгівлі з ЄС (DCFTA). УКАБ.URL: https://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/zovnishni_rinki/zona_vilnoi_torgivli_z_es_dcfta (дата звернення: 07.12.2024).

української економіки, отримує фінансову підтримку для розвитку сучасних технологій виробництва та переробки, що підвищує його конкурентоспроможність.

Економічна інтеграція також охоплює розвиток малого та середнього бізнесу (МСБ) як ключового елементу стійкого економічного зростання. Європейський Союз надає технічну допомогу у створенні сприятливого бізнес-середовища для МСБ, включаючи доступ до кредитування, спрощення регуляторних процедур та впровадження сучасних бізнес-моделей. Це дозволяє підвищити конкурентоспроможність українських підприємств, сприяючи їхньому виходу на нові ринки.

Одним із напрямів співпраці є участь України в європейських програмах, таких як Horizon Europe та InvestEU, які забезпечують доступ до фінансування інноваційних проектів. Завдяки цим програмам українські підприємства отримують можливість впроваджувати новітні технології, розвивати стартапи та інтегруватися у глобальні виробничі ланцюги. Така співпраця сприяє підвищенню інноваційного потенціалу України, зміцненню її позицій на міжнародному ринку та залученню висококваліфікованих фахівців до реалізації спільних проектів.

Співпраця України з Європейським Союзом у сфері наукових досліджень і інновацій є важливим елементом інтеграції в європейський простір знань та технологій. Програма «Горизонт Європа», до якої Україна приєдналася як асоційований член, відкриває значні можливості для українських науковців та інноваційних компаній. Проте для більш ефективного використання цих можливостей необхідно підвищити рівень участі українських науково-дослідних установ і університетів у спільних проектах із європейськими партнерами. Це вимагає вдосконалення національної системи управління науковою діяльністю, зокрема спрощення процедур для участі в міжнародних грантових програмах, покращення якості підготовки проектів та розширення мережі контактів із європейськими дослідницькими центрами.

Одним із ключових завдань є розвиток науково-дослідної інфраструктури, яка дозволить українським установам стати повноцінними учасниками загальноєвропейських інноваційних мереж. Створення сучасних лабораторій, технопарків і центрів трансферу технологій сприятиме розвитку наукових досліджень у таких сферах, як біотехнології, матеріалознавство, квантові технології та штучний інтелект. Особливу увагу слід приділити участі України у спеціалізованих європейських кластерах, зокрема в рамках таких напрямів, як цифровізація, кліматичні інновації та сталий розвиток. Включення до програм, пов'язаних із квантовими обчисленнями, нанотехнологіями та робототехнікою, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності української науки на міжнародній арені.

Крім того, важливим напрямом є стимулювання взаємодії між наукою та бізнесом. Участь у програмах, що передбачають залучення приватних інвестицій до наукових розробок, зокрема в рамках «Європейської інноваційної ради» (EIC), дозволить розширити можливості комерціалізації українських інновацій⁶⁸. Такий підхід сприятиме створенню спільних стартапів, розширенню ринків збуту для науково-технічної продукції та інтеграції українських підприємств до європейських ланцюгів доданої вартості.

Участь України в реалізації Європейського зеленого курсу (European Green Deal) створює нові перспективи для екологічної трансформації української економіки. В умовах глобальної кліматичної кризи співпраця у сфері клімату й екології є стратегічно важливою. Європейський Союз виступає провідним партнером України у впровадженні екологічно чистих технологій, адаптації до змін клімату та декарбонізації промисловості. Залучення України до програм, спрямованих на розвиток відновлюваних джерел енергії, модернізацію енергетичної інфраструктури та підвищення

---

⁶⁸ Європейська інноваційна рада – Офіс Горизонт Європа в Україні. *Офіс Горизонт Європа в Україні*. URL: <https://horizon-europe.org.ua/uk/structure/pillars/p-3/eic/> (дата звернення: 07.12.2024).

енергоефективності, дозволить знизити залежність від викопного палива та інтегрувати українську енергосистему до європейського ринку.

Розвиток екологічно чистих технологій в аграрному секторі є ще одним важливим напрямом. Впровадження органічних стандартів у сільському господарстві, підтримка біоекономіки та перехід до більш раціонального використання природних ресурсів дозволить забезпечити сталість виробництва та підвищити експортний потенціал української агропродукції. Водночас впровадження сучасних підходів до поводження з відходами, управління водними ресурсами та ренатуралізації ландшафтів сприятиме збереженню природного середовища.

У партнерстві з ЄС Україна може активізувати створення зелених фінансових механізмів, таких як «зелені облігації», які дозволяють залучати міжнародні інвестиції для фінансування екологічно чистих проєктів. Це відкриває можливості для модернізації промислових підприємств, розвитку міського транспорту з низькими викидами та підвищення якості життя в містах. Зокрема, проєкти з розвитку зеленої інфраструктури, включаючи енергоефективні будівлі, екологічний громадський транспорт та розширення зелених зон, відповідають загальноєвропейським цілям сталого розвитку.

Важливим аспектом кліматичної співпраці є впровадження жорсткіших екологічних стандартів і систем моніторингу. Європейський Союз може надати Україні технічну допомогу для розроблення нормативних актів, що регламентують контроль за викидами парникових газів, водокористуванням та охороною земельних ресурсів. Спільні зусилля дозволять забезпечити гармонізацію українського екологічного законодавства з європейськими нормами, що стане важливим кроком до інтеграції України в європейський простір екологічного управління.

В умовах російської агресії співпраця України з Європейським Союзом у сфері оборони та безпеки набуває стратегічного значення. ЄС підтримує Україну через Спільну політику безпеки і оборони, зокрема через Місію ЄС з військової допомоги Україні (EUMAM Ukraine), у межах якої у 2023 році

підготовлено близько 40 тисяч українських військовослужбовців. Плани щодо збільшення цієї кількості до 60 тисяч свідчать про довгостроковий характер підтримки.

Особливу увагу слід приділити розширенню форматів військово-політичного діалогу, таких як «Міністерство оборони України – Політико-безпековий комітет ЄС» і «Міністерство оборони України – Військовий штаб ЄС». Ці формати забезпечують координацію оборонних зусиль і сприяють адаптації української оборонної політики до стандартів НАТО та ЄС. Важливим напрямом є інтеграція України у загальноєвропейські оборонні ініціативи, включаючи спільні дослідницькі проекти з оборонних технологій, зокрема в галузях кіберзахисту, систем раннього попередження та безпілотних технологій.

Іншим аспектом співпраці є залучення України до програм ЄС, пов'язаних із відновленням постраждалих від війни територій. Створення системи моніторингу збитків і механізмів компенсації через міжнародні інструменти, такі як Міжнародний реєстр збитків, сприятиме зміцненню довіри між партнерами. Крім того, співпраця у сфері розмінування та відновлення критичної інфраструктури має стати пріоритетом для спільних проєктів.

Реформування державного управління є однією з ключових умов успішної інтеграції України до Європейського Союзу. Актуальним є впровадження європейських стандартів у сфері державної служби, зокрема через реалізацію Закону «Про службу в органах місцевого самоврядування». Його положення спрямовані на професіоналізацію державної служби, створення прозорих механізмів конкурсного відбору та підвищення ефективності кадрової політики.

Одним із перспективних напрямів є впровадження цифрових інструментів для управління людськими ресурсами в державних органах, таких як HRMIS. Ця система забезпечує автоматизацію кадрових процесів, підвищує прозорість і дозволяє ефективніше розподіляти ресурси. Водночас

важливим завданням є створення механізмів громадського контролю за діяльністю органів державної влади, що відповідає європейським практикам прозорості та підзвітності.

Співпраця з ЄС також включає реформу місцевого самоврядування, що передбачає посилення фінансової незалежності громад, розвиток інституту енергетичного менеджменту та залучення громадян до процесів прийняття рішень. У цьому контексті підтримка з боку європейських партнерів сприяє гармонізації українського законодавства з *acquis* ЄС.

Партнерство у сфері туризму та креативних індустрій має значний потенціал для стимулювання економічного зростання. Інвестиції у розвиток туристичної інфраструктури в Карпатському регіоні можуть сприяти створенню нових робочих місць, зміцненню локальних економік і підвищенню культурного обміну між Україною та ЄС. Залучення України до європейських програм, таких як EDEN (Європейські дестинації найвищої якості), дозволить розкрити туристичний потенціал країни на міжнародній арені.

Розвиток креативних індустрій через програму «Креативна Європа» сприяє популяризації української культури, залученню фінансування для інноваційних проєктів у сфері мистецтва, літератури, кіно та дизайну. Українські компанії та митці активно інтегруються у європейський культурний простір, що сприяє збереженню та розвитку культурної спадщини в умовах війни.

Реалізація спільних ініціатив дозволить модернізувати ключові сектори економіки та суспільного життя, сприяти відновленню постраждалих від війни територій та підвищити конкурентоспроможність України. Успіх цих зусиль залежатиме від активної взаємодії державних установ, бізнесу, громадянського суспільства та міжнародних партнерів.

3.2 Практичні кроки для зміцнення економічної, безпекової та культурної співпраці

У таблиці 3.1. наведено практичні кроки та наукові пропозиції для посилення співпраці між Україною та ЄС

Таблиця 1.1. - Практичні кроки та наукові пропозиції для посилення співпраці між Україною та ЄС

Сфера співпраці	Практичні кроки	Факти та досягнення	Пропозиції для посилення співпраці	Очікувані результати
Політичний діалог	Проведення спільних форумів на рівні громадянського суспільства для моніторингу реформ.	У 2023 році проведено 24 засідання Ради асоціації.	Запровадити платформу обміну досвідом між громадськими організаціями України та ЄС.	Підвищення ефективності імплементації реформ, укріплення довіри громадян.
Економічна інтеграція	Посилення експорту інноваційної продукції через програми підтримки малого та середнього бізнесу.	У 2023 році Україна експортувала 56% продукції до ЄС.	Створити фонд підтримки стартапів, які орієнтуються на ринки ЄС.	Підвищення конкурентоспроможності українських підприємств, розвиток високотехнологічного сектору.
	Лібералізація доступу до ринку послуг і розширення спільних транспортних коридорів.	Підписано Угоду про Спільний авіаційний простір.	Впровадити ініціативу щодо цифровізації транспортних ланцюгів, особливо в залізничній логістиці.	Зниження логістичних витрат, інтеграція у європейську транспортну мережу.
Наукові дослідження	Підтримка спільних проєктів у галузі кліматичних інновацій та штучного інтелекту.	У рамках «Горизонт Європа» реалізовано 125 проєктів у 2023 році.	Створити національні центри компетенцій для сприяння участі у проєктах ЄС.	Розвиток інноваційної інфраструктури, інтеграція в європейські дослідницькі мережі.
Зелені технології	Модернізація промисловості через впровадження механізму «зелених облігацій».	В агросекторі органічне виробництво зросло на 12% у 2023 році.	Розробити державну програму підтримки екоінновацій для малого бізнесу.	Скорочення викидів CO ₂ , розвиток «зеленої економіки».
Оборона та безпека	Інтеграція в механізми ЄС із кіберзахисту та моніторингу конфліктів.	EUMAM Ukraine підготувала 40 000 військових у 2023 році.	Залучити українські ІТ-компанії до створення систем раннього попередження про загрози.	Підвищення кібербезпеки, зміцнення обороноздатності держави.
Державне управління	Впровадження HRMIS у всі державні органи для підвищення ефективності кадрової політики.	У 2023 році автоматизовано 50% кадрових процесів у державних установах.	Створити національний центр навчання цифрових компетенцій для	Підвищення ефективності державного управління, прозорість кадрових процесів.

			державних службовців.	
Туризм та креативні індустрії	Залучення міжнародних інвесторів для розбудови інфраструктури у туристичних регіонах.	У 2023 році відкрито 15 нових туристичних маршрутів.	Розробити інтегровану туристичну платформу для промоції України на європейських ринках.	Збільшення туристичного потоку, створення робочих місць у регіонах.
	Розвиток української культури через міжнародні програми, такі як «Креативна Європа».	Україна отримала 5 млн євро грантів у 2023 році.	Підтримка локальних ініціатив у сфері креативних індустрій для популяризації культурного надбання.	Зміцнення культурних зв'язків між Україною та ЄС, підвищення міжнародного іміджу країни.

Поглиблення політичного діалогу між Україною та ЄС передбачає використання спільних платформ для обговорення стратегічних питань, таких як верховенство права, демократичні реформи та боротьба з корупцією. З одного боку, регулярні зустрічі Ради асоціації забезпечують моніторинг виконання зобов'язань, а з іншого — сприяють координації реформ, орієнтованих на європейські стандарти. Зокрема, це стосується модернізації судової системи, підвищення прозорості діяльності правоохоронних органів та забезпечення доступу до правосуддя. При цьому впровадження інструментів громадського контролю, таких як публічні звіти, підвищує рівень довіри до процесів реформування.

Економічна інтеграція України в європейський ринок ґрунтується на функціонуванні поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (DCFTA), яка створює умови для розширення торгівлі та інвестицій. Завдяки цьому частка експорту до ЄС у 2023 році сягнула 56%. Разом з тим лібералізація доступу до ринку послуг та цифровізація транспортної логістики дозволяють знижувати бар'єри для українських підприємств. Окрім того, розвиток інфраструктури через ініціативи ЄС, як-от програми з модернізації портів і залізничних коридорів, відкриває можливості для інтеграції в європейську транспортну мережу. Прикладом слугує підписання Угоди про Спільний авіаційний простір, яка дозволяє розвивати авіаперевезення між країнами.

Сфера наукових досліджень та інновацій є стратегічно важливим напрямом співпраці, особливо в контексті програми «Горизонт Європа». З одного боку, участь України у 125 проєктах у 2023 році демонструє значний потенціал для інтеграції в європейський простір знань, а з іншого — вимагає створення національних центрів компетенцій для сприяння подальшій участі у міжнародних програмах. Особливо перспективними є такі галузі, як кліматичні інновації, штучний інтелект та цифрові технології. Однак, для ефективної участі необхідно спростити процедури отримання грантів та підвищити якість підготовки проєктів.

У галузі зелених технологій співпраця з ЄС спрямована на декарбонізацію промисловості та адаптацію до європейських кліматичних стандартів. Наприклад, органічне виробництво в аграрному секторі зросло на 12% у 2023 році, що свідчить про зацікавленість у впровадженні екологічно чистих практик. Окрім того, створення державних програм підтримки екоінновацій для малого бізнесу дозволить активізувати розвиток «зеленої економіки». Унаслідок таких ініціатив скорочуються викиди CO₂, що сприяє гармонізації з європейськими екологічними нормами.

Оборонна співпраця з ЄС має вирішальне значення для зміцнення безпеки України в умовах російської агресії. За даними, у 2023 році Місія ЄС з військової допомоги підготувала 40 000 українських військових, що є вагомим внеском у підвищення обороноздатності. Разом з тим інтеграція у механізми ЄС із кіберзахисту забезпечить створення систем раннього попередження про загрози. Втім, подальший розвиток цієї сфери залежить від залучення українських ІТ-компаній до міжнародних проєктів з безпеки.

Державне управління потребує модернізації через впровадження цифрових інструментів, таких як HRMIS, для автоматизації кадрових процесів. У 2023 році автоматизація охопила 50% державних установ, що свідчить про ефективність таких підходів. Однак, для підвищення прозорості необхідно створити національний центр навчання цифрових компетенцій для

державних службовців. Завдяки цьому зросте ефективність управлінських процесів та довіра до державних органів.

Розвиток туризму та креативних індустрій відкриває додаткові можливості для зміцнення економіки України. Наприклад, у 2023 році було відкрито 15 нових туристичних маршрутів, що сприяло збільшенню потоку туристів. При цьому залучення міжнародних інвесторів дозволить розбудувати інфраструктуру у ключових регіонах. Залежно від підтримки з боку ЄС, розвиток креативних індустрій, зокрема через програму «Креативна Європа», сприятиме популяризації української культури та зміцненню міжнародного іміджу країни.

Таким чином, посилення співпраці між Україною та ЄС охоплює широкий спектр сфер, таких як політичний діалог, економічна інтеграція, наукові дослідження, зелені технології, оборона, державне управління, туризм та креативні індустрії. Завдяки впровадженню європейських стандартів, спільним програмам та ініціативам, Україні вдається інтегруватися у європейський простір, модернізувати економіку, зміцнювати безпеку та підвищувати міжнародний імідж. Практичні кроки у кожній з цих сфер створюють основу для сталого розвитку, розширення партнерства та ефективного подолання сучасних викликів.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання магістерської роботи досягнуто мети, визначеної на початковому етапі дослідження, а також успішно вирішено поставлені завдання.

1. Процес становлення європейських інтеграційних об'єднань відображає складну, багатоаспектну еволюцію, що стала відповіддю на соціальні, економічні та політичні виклики ХХ століття. Основною метою інтеграційного процесу було забезпечення миру, стабільності та процвітання через співпрацю держав на основі спільних цінностей і принципів. Започатковане Паризьким договором 1951 року створення Європейського об'єднання вугілля та сталі стало першим кроком у формуванні сучасної моделі інтеграції, що поєднує економічні та політичні аспекти.

Розвиток правової системи європейських інтеграційних об'єднань супроводжувався розширенням сфер співпраці та впровадженням нових механізмів управління. Паризький і Римські договори створили фундамент для формування спільного ринку, вільного переміщення товарів, послуг, капіталу та робочої сили. Згодом ці інститути еволюціонували, отримавши нові функції через Маастрихтський, Амстердамський та Лісабонський договори, які забезпечили стабільність інтеграційного процесу, зміцнення демократичних механізмів та розширення компетенцій ЄС.

Значну роль у розвитку інтеграційних об'єднань відігравали етапи розширення ЄС. Кожен новий етап інтеграції сприяв посиленню геополітичної ваги об'єднання, поглибленню економічної інтеграції та забезпеченню стабільності на континенті. Наприклад, приєднання країн Центральної та Східної Європи стало важливим кроком для поширення європейських цінностей і демократичних стандартів, водночас сприяючи зменшенню економічних диспропорцій.

Разом з тим, сучасні виклики, пов'язані з Brexit та геополітичною напругою, показали необхідність гнучкості та адаптації інтеграційних структур до нових умов. Європейський Союз довів здатність до стійкого функціонування навіть у складних обставинах, зберігаючи ключові принципи солідарності та співпраці.

2. Процес становлення співпраці між Європейським Союзом та Україною відображає важливий етап у розвитку відносин між державою, яка прагне до євроінтеграції, та одним із найбільших міжнародних об'єднань. Від початку офіційного визнання незалежності України в 1991 році ЄС активно підтримував поступову адаптацію України до європейських стандартів у політичній, економічній, правовій та соціальній сферах. Підписання Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі стало визначальним кроком, що закріпив довгострокову співпрацю.

Копенгагенські критерії стали важливим дороговказом для України, визначивши стандарти, які необхідно досягнути для успішної інтеграції до європейського простору. Політичні реформи, спрямовані на розбудову демократичних інституцій, боротьбу з корупцією та забезпечення верховенства права, є ключовими викликами, які Україна продовжує вирішувати. Разом із цим економічні критерії, зокрема забезпечення стабільності ринкової економіки, гармонізація торговельної політики та покращення інфраструктури, сприяють інтеграції в європейський економічний простір.

Особливо важливою стала співпраця у сфері безпеки, яка отримала новий імпульс після початку російської агресії у 2014 році. Розширення консультативних місій, спільних програм у галузі цивільної безпеки та підтримка реформ у цій сфері засвідчують прагнення ЄС до забезпечення стабільності в регіоні. Надання Україні статусу кандидата на членство в 2022 році підтверджує стратегічне значення українсько-європейського партнерства.

Водночас, впровадження реформ у межах Угоди про асоціацію є складним завданням, яке вимагає подальшого зміцнення інституційної

спроможності, адаптації національного законодавства до *acquis communautaire* та модернізації ключових секторів економіки. Регіональна політика, підтримка малих та середніх підприємств, а також гармонізація стандартів у сферах енергетики та охорони довкілля стають визначальними у розвитку інтеграційного процесу.

Таким чином, співпраця України та ЄС демонструє успіх у досягненні стратегічних цілей, попри численні виклики. Подальший розвиток цих відносин залежить від ефективності реформ, збереження політичної волі до інтеграції та постійної підтримки з боку європейських партнерів, що разом формують основу для стабільного майбутнього у європейському співтоваристві.

3. Політичний діалог та інституційна співпраця між Україною та Європейським Союзом є ключовими елементами процесу євроінтеграції, спрямованими на впровадження реформ, зміцнення демократії та верховенства права. Угода про асоціацію стала основою для розвитку політичних, економічних і соціальних відносин, забезпечивши механізми регулярного діалогу через саміти, засідання Ради асоціації та діяльність спеціалізованих комітетів. Ефективність цих інструментів підтверджується прогресом у сферах боротьби з корупцією, реформи судової системи та адаптації законодавства до стандартів ЄС.

Інституційна співпраця, включаючи діяльність Парламентського комітету асоціації та Консультативної місії ЄС, сприяє глибшій інтеграції та підвищенню інституційної спроможності України. У 2023 році значна активізація політичного діалогу та багаторівневих контактів засвідчила підтримку України у контексті повномасштабної агресії РФ. Розширення форматів взаємодії у сферах безпеки, оборони та реформування державного управління створює підґрунтя для подальшого поглиблення співпраці, спрямованої на стабільність, процвітання та інтеграцію України до європейського простору.

4. Економічна співпраця між Україною та Європейським Союзом характеризується поступовою інтеграцією української економіки до внутрішнього ринку ЄС через механізми, закріплені в Угоді про асоціацію. Зона вільної торгівлі забезпечує сприятливі умови для експорту української продукції, попри зовнішні виклики та негативне сальдо у торгівлі. Зростання показників у стратегічних галузях, таких як енергетика, транспорт та агропромисловий комплекс, підтверджує прогрес у взаємодії. Розвиток відносин з ЄС сприяє модернізації інфраструктури, цифровізації економіки та зміцненню енергетичної незалежності України.

Спільні інвестиційні ініціативи та адаптація українського законодавства до стандартів ЄС закладають основу для довгострокової стабільності та зростання конкурентоспроможності. Європейський Союз підтримує реформаторські зусилля України, спрямовані на досягнення кліматичних цілей, розвитку відновлюваної енергетики та створення умов для інтеграції у спільний енергетичний простір ЄС. Економічна взаємодія залишається важливим інструментом зміцнення стратегічного партнерства, забезпечуючи стабільний прогрес у реалізації євроінтеграційного курсу.

5. Соціальна та культурна взаємодія між Україною та Європейським Союзом є важливим напрямом інтеграційних процесів, що спрямовані на гармонізацію стандартів та політик у цих сферах. Програми, як-от Erasmus+ і «Креативна Європа», відіграють ключову роль у підтримці освітніх і культурних ініціатив, сприяючи адаптації української освітньої системи до європейських стандартів і розвитку креативних індустрій. Зусилля спрямовуються також на збереження культурної спадщини, впровадження інноваційних цифрових інструментів і популяризацію української культури за кордоном.

У соціальній сфері партнерство з ЄС акцентується на реформах, що забезпечують адресність соціальної допомоги, підтримку внутрішньо переміщених осіб та осіб з інвалідністю, а також модернізацію пенсійної системи. Важливими аспектами співпраці є ініціативи з відновлення

соціальної інфраструктури та інтеграції європейських підходів у системи соціального захисту. Спільні зусилля сприяють сталому розвитку українського суспільства та закладають основу для його інтеграції у європейський соціально-культурний простір.

6. Аналіз основних напрямів співпраці між Україною та Європейським Союзом свідчить про стратегічну значущість євроінтеграційного курсу для обох сторін. Політичний діалог, що передбачає впровадження демократичних реформ, зміцнення верховенства права та боротьбу з корупцією, є ключовим інструментом гармонізації національної правової бази з *acquis* ЄС, а також платформою для зміцнення довіри та взаємодії. Економічна співпраця, зокрема в межах зони вільної торгівлі, демонструє позитивну динаміку, сприяючи зростанню обсягів торгівлі, залученню інвестицій та адаптації українського законодавства до стандартів ЄС.

Окрім економічних і політичних аспектів, значну увагу приділено соціальним, культурним та безпековим ініціативам. Спільна участь у програмах, таких як *Horizon Europe* і «Креативна Європа», сприяє розвитку інноваційних технологій, науки, культури та туристичного потенціалу. Європейський зелений курс відкриває можливості для екологічної трансформації економіки України, тоді як співпраця у сфері безпеки зміцнює обороноздатність країни. Таким чином, інтеграційний курс забезпечує Україні можливість впроваджувати стратегічні реформи, досягати стабільного розвитку та поступово інтегруватися до європейського простору.

7. Отже, аналіз практичних кроків та наукових пропозицій у контексті зміцнення співпраці між Україною та ЄС засвідчує багатовекторність і стратегічний характер взаємодії. Поглиблення політичного діалогу, орієнтоване на гармонізацію реформ із європейськими стандартами, є важливим інструментом забезпечення демократизації, верховенства права та боротьби з корупцією. Економічна інтеграція, зокрема функціонування поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі, створює підґрунтя для розвитку високотехнологічних секторів, підтримки малого та середнього

бізнесу, а також розширення доступу українських підприємств до європейських ринків.

Наукові дослідження та інновації, зокрема участь у програмі «Горизонт Європа», сприяють розвитку інноваційної інфраструктури, інтеграції у глобальні наукові мережі та підвищенню конкурентоспроможності. У сфері зелених технологій впровадження механізмів декарбонізації та підтримка екоінновацій демонструють прогрес у гармонізації з європейськими кліматичними стандартами. Інституціоналізація співпраці у сфері безпеки, включаючи кіберзахист та військову підготовку, посилює обороноздатність України та інтегрує її у загальноєвропейську систему безпеки. Реалізація цих ініціатив формує надійне підґрунтя для подальшої інтеграції України до європейського простору, забезпечуючи сталий розвиток, посилення міжнародної взаємодії та адаптацію до сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович О. Два роки на шляху до ЄС – де зараз Україна?. Радіо Свобода URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/yesukrayinadvaroky/32843795.html> (дата звернення: 07.12.2024).
2. Буняк В. Україну вперше обрали до складу Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. detector.media. URL:<https://detector.media/infospace/article/219676/2023-11-22-ukrainu-vpershe-obraly-do-skladu-komitetu-vsesvitnoi-spadshchynu-yunesko/> (дата звернення: 07.11.2024).
3. Бюлетень поточного стану торговельних відносин між Україною та ЄС. Міністерство економіки України. URL:<https://me.gov.ua/Documents/Detail/1f45d5bc-f3ed-412c-b02f-8bbe571ecc4d?lang=uk-UA&title=BiuletенPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas> (дата звернення: 10.12.2024).
4. Від екстреного реагування до стратегічних проєктів стійкості. Учасники ініціативи ReReNID обговорили результати роботи за 2023 рік. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23355.html> (дата звернення: 07.12.2024).
5. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. Київ. 2023. № 2. 265 с.
6. Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти: монографія / за ред. М.О. Баймуратова. Київ: Логос, 2010. С.428.
7. Волошин Ю.О., Муравйов В.В., Мушак Н.Б. Вступ до права Європейського Союзу. Одеса: Фенікс. 2021
8. Гуменюк В.В. Гармонізація та уніфікація законодавства України відповідно до стандартів Європейського Союзу. Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса. 15 трав. 2020 р. Одеса : Гельветика, 2020. С. 74-76

9. Допомога ЄС Україні European Commission : веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eusolidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine_uk (дата звернення: 03.11.2024)
10. Емерсон М., Мовчан В. Поглиблення відносин між ЄС та Україною: що, чому і як? Вид. 2-ге. Київ – Брюссель, 2018. 276 с.
11. ЕРАЗМУС+ Керівництво до програми (Programme Guide). URL: https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2022/03/ProgrammeGuide_UA_2018V2.pdf (дата звернення: 07.12.2024).
12. Єврокомісія відзначила прогрес України у корупційній сфері та розповіла, як продовжувати боротьбу з нею. РеІнформ. URL: <https://reinform.com.ua/53011/yevrokomisiya-vidznachyla-progres-ukrayiny-u-korupczijnij-sferi-ta-rozpovila-yak-prodovzhuvaty-borotbu-z-neyu/> (дата звернення: 07.12.2024).
13. Європейська інноваційна рада – Офіс Горизонт Європа в Україні. Офіс Горизонт Європа в Україні. URL: <https://horizon-europe.org.ua/uk/structure/pillars/p-3/eic/> (дата звернення: 07.12.2024).
14. Європейська правда. День Brexit: Велика Британія 31 січня виходить з Євросоюзу. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/01/31/7105815/> (дата звернення: 07.12.2024).
15. «Пам'ятка: у Києві відбудеться презентація Інформаційно-комунікаційної системи «Державний реєстр нерухомих пам'яток України». Міністерства культури та стратегічних комунікацій. Міністерства культури та стратегічних комунікацій. URL: <https://mcsc.gov.ua/events/yepam'yatka-u-kyuevi-vidbudetsya-prezentacziya-informaczijno-komunikaczijnoyi-systemy-derzhavnuj-reyestr-neruhomyh-pamyatok-ukrayiny/> (дата звернення: 07.12.2024).
16. ЄС не погодив новий пакет санкцій проти рф. Суспільне новини. URL: <https://suspilne.media/896931-es-ne-pogodiv-novij-paket-sankcij-proti-rf/>.

17. ЄС уже передав Україні обіцяний мільйон снарядів. Розповідаємо про політику, культуру і суспільство в Україні. Останні новини детально і неупереджено. URL: <https://babel.ua/news/112796-yes-uzhe-peredav-ukrajini-obicyaniy-milyon-snaryadiv> (дата звернення: 07.12.2024).

18. Затверджено Стратегію термомодернізації будівель України до 2050 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zatverdzheno-stratehiu-termomodernizatsii-budivel-ukrainy-do-2050-roku> (дата звернення: 07.12.2024).

19. Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення: збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 75-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 8 грудня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. 148 с.

20. Зона вільної торгівлі з ЄС(DCFTA). УКАБ. URL: https://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/zovnishni_rinki/zona_vilnoi_torgivli_z_es_dcfta (дата звернення: 07.12.2024).

21. ІПС ЛІГА:ЗАКОН - система пошуку, аналізу та моніторингу нормативно-правової бази. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI08989A> (дата звернення: 07.12.2024).

22. Історія становлення відносин Україна-ЄС. Центральне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Київ). URL: https://centraljust.gov.ua/ndd/european_integration/eu-ukraine_relations/istoriya-standovlennya-vidnosin-ukraina-es (дата звернення: 24.10.2024).

23. Кадетова О.В. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом в системі джерел права інтелектуальної власності: цивільно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Приват. ВНЗ «Ун-т Короля Данила». Івано-Франківськ, 2018. 279 с

24. Комітет асоціації. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu/dvostoronni-organi-asociaciyi-ukrayina-yes/komitet-asociaciyi> (дата звернення: 03.12.2024).

25. Матюшенко І. Ю. М 35 Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник. Харків. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 504 с.

26. Місце служби в органах місцевого самоврядування у реформі державного управління. Провідний аналітичний центр України. URL: <https://parlament.org.ua/analytics/miscze-sluzhby-v-organah-miscevogo-samovryaduvannya-u-reformi-derzhavnogo-upravlinnya/> (дата звернення: 07.12.2024).

27. Об'єднана платформа культури та медіа під час війни – Ця платформа об'єднує проекти у сфері культури та інформаційної політики України, які реалізуються міністерством та партнерськими організаціями. Об'єднана платформа культури та медіа під час війни. URL: <https://united.mkir.gov.ua/> (дата звернення: 07.12.2024).

28. Опубліковано Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2023 рік - Новини - European integration portal. European integration portal. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/opublikovano-zvit-pro-vykonannya-ugody-pro-asotsiatsiyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes-za-2023-rik/> (дата звернення: 07.12.2024).

29. Офіційно! Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. URL: <https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/nadannya-ukrayini-statusu-kandydata-na-chlenstvo-v-yes>.

30. Про водовідведення та очищення стічних вод. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2887-20#Text> (дата звернення: 07.12.2024).

31. Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми “Єдність у розмаїтті” на період до 2034 року. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2023-p#Text> (дата звернення: 03.12.2024).

32. Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу. Офіційний

вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2509-15> (дата звернення: 07.12.2024).

33. Про програму «Креативна Європа». Креативна Європа Україна. URL: https://creativeeurope.in.ua/p/about_creative_europe_programme (дата звернення: 02.12.2024).

34. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text> (дата звернення: 07.12.2024).

35. Про схвалення Стратегії забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні на 2024-2028 роки та затвердження операційного плану заходів на 2024-2026 роки з її реалізації. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-2024-p#Text> (дата звернення: 07.12.2024).

36. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про державну службу" щодо удосконалення порядку вступу, проходження, припинення державної служби. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73553 (дата звернення: 07.12.2024).

37. Публічний портал Національне агентство України з питань державної служби. URL: <https://public.nads.gov.ua/about> (дата звернення: 07.12.2024).

38. Резніков В.В. Державна політика у сфері європейської інтеграції України: теорія, методологія, практика: монографія / В.В. Резніков – Харків : «Діса плюс», 2020. - 364 с.

39. Спільна заява за підсумками 22-го Саміту Україна – ЄС. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-zayava-za-pidsumkami-22-go-samitu-ukrayina-yes-64321> (дата звернення: 26.10.2024).

40. Толстов С. Процеси розширення ЄС в історичній ретроспективі. Наукове видання Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015.С.118–136.

41. У Звіті Єврокомісії відзначено значний прогрес України за переговорними розділами "Митний союз" та "Оподаткування". Міністерство Фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/the_european_commission_enlargement_report_notes_ukraines_good_progress_in_the_negotiating_chapters_on_customs_union_and_taxation-4866 (дата звернення: 07.12.2024).

42. Угода про асоціацію – хронологія подій. EdEra – студія онлайн-освіти. URL: <https://ed-era.com/projects/eu-agreement/b1/p1> (дата звернення: 03.12.2024).

43. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 07.12.2024).

44. Україна виконала вимоги 2022 року для статусу кандидата в ЄС, – Єврокомісія. Судово-юридична газета. URL: https://sud.ua/uk/news/ukraine/314343-ukraina-vypolnila-trebovaniya-2022-goda-dlya-statusa-kandidata-v-es-evrokomissiya#google_vignette (дата звернення: 07.12.2024).

45. Український системний оператор НЕК «Укренерго» отримав статус повноправного члена в ENTSO-E - Новини - European integration portal. European integration portal. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayinskyj-systemnyj-operator-nek-ukrenergo-otrymav-status-povnopravnogo-chlena-v-entso-e/> (дата звернення: 22.11.2024).

46. Українці назвали головні перешкоди до євроінтеграції. УКРІНФОРМ : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric->

society/2495901-ukraincinazvaligolovni-pereskodi-dla-evrointegracii.html (дата звернення: 21.10.2024).

47. Цифрова стратегія ЄС - EU4Digital. EU4Digital. URL: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/eu-digital-strategy/> (дата звернення: 29.10.2024).

48. Що має врахувати Міжнародний реєстр збитків при визначенні механізмів подання і розгляду заяв щодо зруйнованого чи пошкодженого житла?. Інститут законодавчих ідей: ІЗІ. URL: <https://izi.institute/analysts/anal2/> (дата звернення: 07.12.2024).

49. Юзвяк Р. Тренувальну місію ЄС для ЗСУ продовжили. Та чи пришлють інструкторів?. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/trenuvalnu-misiyu-dlya-zsu-prodovzhyly-problemy/33199320.html> (дата звернення: 07.12.2024).

50. Babenko V. Ukraine-EU: economic integration strategy. 2020. 13 p. URL: https://www.businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/13014/GG_2020_01_Babenko.pdf (дата звернення: 10.10.2024)

51. Creative Europe. Culture and Creativity. URL: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe> (date of access: 07.12.2024).

52. Decision - 2014/512 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014D0512> (date of access: 07.12.2024).

53. Deutsche Welle. Реформування міліції за стандартами ЄС – DW – 06.02.2015. dw.com. URL: <https://www.dw.com/uk/реформування-міліції-за-стандартами-єс-чи-можна-сподіватися-на-успіх/a-18236928> (дата звернення: 07.12.2024).

54. Deutsche Welle. Розширення у важкі часи: приєднання Хорватії до Євросоюзу – DW – 29.06.2013. dw.com. URL: <https://www.dw.com/uk/розширення-у-важкі-часи-приєднання-хорватії-до-єс/a-16914050> (дата звернення: 07.12.2024).

55. EUAM Ukraine. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/> (date of access: 07.12.2024).
56. EVERLEGAL. Нові правила на ринку "зеленої" енергетики в Україні. Останні новини бізнесу України. URL: https://biz.ligazakon.net/news/221423_nov-pravila-na-rinku-zeleno-energetiki-v-ukran (дата звернення: 07.12.2024).
57. Hamulczuk M., Sica E. Searching for market integration: Evidence from Ukrainian and European Union rapeseed markets. Vol. 87. 2019
58. Strona główna | Polska Agencja Prasowa SA. URL: <https://www.pap.pl/ua/ukrainian/news/evropeyska-rada-ukhvalila-visnovki-schodo-ukraini-v-yakikh-ydetsya-pro-maybutni> (дата звернення: 19.11.2024).
59. THE TREATY OF ROME, 1957. URL: https://ec.europa.eu/archives/emu_history/documents/treaties/rometreaty2.pdf (дата звернення: 03.10.2024)
60. Treaty establishing the European Coal and Steel Community, 1951. URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11951K:EN:PDF> (дата звернення: 03.10.2024)
61. Treaty on European Union (TEU) / Maastricht Treaty, 1992. URL: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EN> (дата звернення: 03.10.2024)
62. Ukrinform. Україна увійшла до Ради керуючих МАГАТЕ. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3767363-ukraina-uvijsla-do-radi-keruucih-magate.html> (дата звернення: 07.12.2024).